Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SLÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 27 · Nr. 4 · 2012

SLÆGT & DATA

Udgives af DIS-Danmark
Databehandling i Slægtsforskning
www.slaegtogdata.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer:
opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.
Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre.
Læs evt. mere her:
www.slaegtogdata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Redaktionen:
Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk
Redaktionsmedlemmer:
Gitte Christensen og Henning Karlby
Korrektur:
Gitte Hovedskov Hansen og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:
Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykoplag: 9.000 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.
Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:	**Udkommer:**
1. februar 2013	Marts 2013
1. maj 2013	Juni 2013
1. august 2013	September 2013
1. november 2013	December 2013

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Årskontingent: 200 kr.

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 4 – december 2012

3 Kære Medlemmer
4 Hjem til din historie ... og historien hjem til dig!
8 Nye arkivalier på AO: Brandforsikring
13 Hvad kan man finde på et lokalhistorisk arkiv?
14 Forslag til nordiske projekter søges
15 DIS-Danmarks deltagelse i den norske slægtsforskerdag
16 Familiesammenføring via lokalarkiv
20 DIS-Danmarks deltagelse i svenske slægtsforskerdage
22 Kartoffeltyskere i Slesvig
26 Myter om slægten
28 Nyt fra lokalforeningerne
29 Kulturnatten på Rigsarkivet
31 KONTINGENT 2013
32 Københavnske skiftearkivalier på Daisy
33 Kalender
35 DIS-Danmarks bestyrelse
36 Folketællingen 1880 er fuldtallig

Generalforsamlingen 2013

finder sted lørdag den 13. april.

Igen vil der blive lejlighed til at kombinere generalforsamlingen med besøg på et spændende sted i Danmark, denne gang landets ældste by, Ribe, med domkirke, vikingemuseum, maleriske, gamle gader og Dronning Dagmar på Slotsbanken.

Læs mere om arrangementet i næste Slægt & Data!

Forsidefoto

Motivet er fanget i bageriet i Den Gamle By i Aarhus, hvor julebagningen er i fuld gang.
På siden her overfor finder I en god gammel opskrift på 'morfars æbleskiver', der også giver mindelser om jul.
Foto: Kathrine Tobiasen

Kære Medlemmer

Foreningsåret i DIS-Danmark 2012 er gået med hastige skridt og ofte i rask trav med masser af spændende aktiviteter og opgaver.

For blot at nævne nogle enkelte nye tiltag har vi overtaget portalen Ukendte billeder og relanceret den populære hjemmeside i et nyt design. Kig ind og se, om du genkender nogle af efterlysningerne, eller måske har du selv ukendte billeder, du gerne vil have hjælp til at få identificeret. Se på adressen: www.ukendtebilleder.dk.

Vores Kildeprojekt DIS-Kilder blev lanceret i foråret og er nu kommet godt i gang. F.eks. ligger hele 1930 folketællingen klar til at blive indtastet. Så hvis du har lyst til at være med, er du meget velkommen.

Som beskrevet i sidste nummer af Slægt & Data fik vi lov at overtage restbiblioteket fra det nu nedlagte landsarkiv i København i sommers. Bøgerne er opmagasineret, men vi har nu lejet lokaler i Albertslund, hvor vi er i gang med at indrette foreningens første scanningsværksted. Der forestår et meget stort arbejde med at registrere bøgerne, tjekke ophavsrettigheder på hver enkelt og scanne dem til foreningens digitale bibliotek. Et arbejde, der vil blive påbegyndt i det nye år.

I 2012 har vi fået tre nye lokalforeninger, i Holbæk, Varde og Thisted. Vi har nu 11 DIS-lokalforeninger rundt om i landet, og flere er på vej. I finder lokalforeningernes hjemmesider i den brune bjælke til højre på forsiden af www.slaegtogdata.dk – måske er der en lokalforening nær ved dig, som du kunne have lyst til at deltage i.

Samarbejdet med de andre nordiske foreninger er blevet intensiveret dette år. Jeg har besøgt både Föreningen DIS i Sverige og DIS-Norge i Oslo samt haft besøg af formanden fra DIS-Norge. Uformelle møder og samtaler om, hvad der rører sig i slægtsforskerverdenen i de andre nordiske lande, er inspirerende og udviklende for alle parter.

Samarbejdet med de andre landsdækkende danske slægtsforskerforeninger, Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie og Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, er også inde i en rigtig god udvikling. Vi tre formænd er begyndt at mødes til uformelle formandsmøder, hvor vi diskuterer stort som småt. I dette efterår har vi haft to af den slags uformelle formandsmøder, og det har vist sig meget givende for alle parter. Det er helt klart noget, vi vil fortsætte med i det nye år.

Min morfar, Martinus Carl Christian Bratløv (1880–1945), var en ørn i et køkken. Jeg har af naturlige årsager ikke mødt ham, da han døde længe før, jeg blev født, men min mor og min mormor har talt meget om ham. Så meget, at jeg synes, at jeg kender ham ganske godt. Jeg bærer jo også hans navn, og hans vægur hænger på min væg, hvorfra jeg får en 'hilsen' fra ham hver halve time; det er naturligvis medvirkende til, at han ofte er i mine tanker, særligt op mod jul, hvor der skal bages æbleskiver.

I min familie er det morfars æbleskiver, der bliver bagt. Opskriften er gået i arv i flere generationer, og her får I den også:

150 gr. sukker røres godt sammen med reven skal og saft af 2 citroner samt 2 hele æg.

Ca. 400 gr. hvedemel og ca. 6 – 7 dl. kærnemælk røres i. Dejen skal være ret tyk.

Når dejen har hvilet i et kvarters tid, røres den igen igennem, tilsæt evt. lidt mere kærnemælk. Nu tilsættes en stor teskefuld natron, og der røres godt; dejen hviler et par minutter, hvor den hæver godt op (brug en stor skål fra start af).

Nu er æbleskivedejen klar til at blive bagt i en hed æbleskivepande i rent svinefedt, palmin eller evt. solsikkeolie. Dryppes af på køkkenrulle og serveres på et fad med et drys flormelis over.

Af denne portion bliver der ca. 65 æbleskiver, men fortvivl ikke, de kan sagtens fryses og efterfølgende lunes i en varm ovn. Velbekomme!

En stor tak til jer alle for at støtte op om foreningen DIS-Danmark. Og en særlig til alle jer, der hver især gør en ekstra, frivillig indsats for at få foreningen til at køre i dagligdagen året rundt. Uden jer kunne det slet ikke lade sig gøre.

Mange hilsner og ønsker om en glædelig jul og et godt nytår 2013.

Susanne Bratløv Fuglsang, Formand.

Hjem til din historie ... og historien hjem til dig!

Af Katrine Madsbjerg
Arkivar
Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv
Tlf. 35 24 54 93
katrine.madsbjerg@arbejdermuseet.dk

Arbejdermuseet &
Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv
Hørsvinget 5
2630 Taastrup
www.arbejdermuseet.dk/

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs (ABA) store samling af arkiver, biblioteksmaterialer og alt det, der befinder sig der imellem, er hen over sommeren 2012 flyttet fra Nørrebro til Tåstrup. I den anledning er jeg blevet bedt om at skrive en præsentation af vores samlinger, samt hvilke muligheder vi kan stille til rådighed for landets mange slægtsforskere. Arbejdermuseets slogan er: 'Hjem til din historie' og ABA's slogan kunne så passende være 'og historien hjem til dig', for her kan du låne materiale med hjem fra udvalgte dele af bibliotekssamlingen.

Den spæde start

ABA har eksisteret siden 1909, hvor arbejderbevægelsens ledelse efter udenlandsk inspiration ønskede at starte et indsamlingsarbejde med henblik på indsamling af materiale om og af bevægelsens tre grene: den faglige, den politiske og den kooperative. Det var ikke en beslutning truffet over natten, og den havde flere bump på vejen, men den 12. juni 1909 var arkivet ikke desto mindre en realitet. ABA startede, som mine kollegaer altid siger med et smil: "med et hjørne af køkkenet i Kompagnistræde," hvor den daværende Fællesorganisationen af københavnske fagforeninger havde læsestue. Beslutningen dengang betød, at ABA i dag er i besiddelse af landets største arkiv- og bibliotekssamling om den danske arbejderbevægelse og tilknyttede organisationer og bevægelser. Dette er også aftalt med Statens Arkiver samt Biblioteksstyrelsen, hvorfra man betragter ABA som forskningsbibliotek for netop arbejderbevægelsen.

Fra starten af indsamlede institutionen materialer fra Socialdemokratiet og Landsorganisationen i Danmark (LO) samt de større fagforbund og fagforeninger; over tid er samlingerne vokset til også at inkludere Socialistisk Folkepartis (SF) arkiv, Venstre Socialisterne i Danmarks (VS) arkiv samt Danmarks Kommunistiske Partis (DKP) arkiv. Det senest indkomne parti til samlingerne er Enhedslisten, hvis arkiv på nuværende tidspunkt fylder omkring 100 arkivkasser. Ud over de politiske partier til venstre for Socialdemokratiet og fagbevægelsen er ABA fra 1970'erne

Her på Hørsvinget 5 i Tåstrup har Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv til huse

Læsesalen

også blevet hjemsted for en lang række organisationer og bevægelser med en form for tilknytning til arbejderbevægelsens partier eller organisationer, det er fx Vietnam-bevægelsen, kampen mod apartheid, elevorganisationer samt en lang række personer. ABA har arkiver efter hovedparten af de socialdemokratiske ministre, en række borgmestre samt ledende politikere fra SF, VS og DKP.

Op imod 3000 arkivfonde fordelt på 8 hyldekilometer og 4 kilometer bøger og tidsskrifter befinder sig nu i Tåstrup efter sommerens voldsomme flytning, hvor vi siden åbningen af læsesalen i slutningen af august allerede har haft besøg af flere glade og opmærksomme slægtsforskere, hvilket egentlig må siges at være noget af en bedrift, da hovedparten af ABA's samlinger kan være meget svære at bruge i slægtsforskningssammenhæng.

Status som forskningsinstitution forpligter

En af vores vigtigste opgaver i dag er som forskningsinstitution, hvor vi både selv forsker samt tilgængeliggør vores materiale for forskere, studerende, journalister og slægtsforskere. Det var dog slet ikke tanken ved ABA's spæde start; dengang var der ikke nogen planer om at slippe udefrakommende ind i bevægelsens arkiver. Sådan er det heldigvis ikke længere, og selvom alle vores arkiver er klausulerede, er det meget få materialer, man ikke kan få adgang til som enten forsker, studerende eller slægtsforsker. Det eneste krav, vi i dag stiller for at kunne søge adgang til ABA's materialer, er, at man opretter sig som bruger i vores arkiv- og biblioteksystem (som kan findes på hjemmesiden arbejdermuseet.dk under fanen 'arkiv og bibliotek') og udfylder en ansøgning med en uddybet projektbeskrivelse. Nogle af arkiverne er klausuleret mere specifikt med henblik på forskning, men hovedparten af ABA's klausuleringsregler har mere en kopierings- og offentliggørelsesproblematik for øje end lyst til at holde besøgende ude af arkiverne.

Samlingerne er koncentreret om bevægelsens daglige arbejde, højdepunkter, nedture og det mere overordnede politiske arbejde i bevægelsens mange forgreninger, ud over de mange store kendte enkeltnavne som Stauning, J. O. Krag eller Hedtoft. Det betyder, at særlige oplysninger om enkelte, individuelle menige medlemmer er sjældne og desværre ikke noget, vi finder meget af. Derfor må vi ofte skuffe, når vi får henvendelser om, hvorvidt en nær slægtning står i Socialdemokratiets medlemsoversigt fra 1902 eller om ens kones onkel, der vistnok var hustømrer i Aarhus, mon står registreret nogen steder.

Vi har desværre ikke medlemsoplysninger på ret mange i de forskellige fagforeninger, og i en del af de medlemsregistre, der er bevaret, er medlemmerne registreret efter medlemsnumre, og de er mere eller mindre ubrugelige uden et egentligt medlemsnummer. De politiske partier har ikke afleveret medlemsoplysninger til os, og vores egen forskningsindsats har typisk haft et andet fokus end noget, der kræver personlige oplysninger om de enkelte medlemmer.

Slægtsforskning i ABA's samlinger

Der er dog nogle klare undtagelser fra den ovenstående regel:

Vores mest benyttede arkiv for slægtsforskere er arkivet efter Foreningen for Borgerlig Konfirmation stiftet i 1915 (og med det nuværende navn fra 1924). I de 16 arkivkasser, foreningens arkiv fylder, kan man finde lister over konfirmander fra 1915 til 1976 listet efter årstal, køn og faderens navn og adresse.

Arkivet er så enkelt at bruge, at hvis man har et årstal og et fornavn og efternavn kan man finde konfirmanden m/k. Derfra vil man så kunne se adressen, konfirmanden har boet på, faderens navn eller i tilfældet med enlige mødre moderens navn, samt se hvor meget konfirmationen har kostet som betaling for at deltage i den offentlige del af arrangementet.

Et lille udvalg af programmer fra ungdomsfesterne

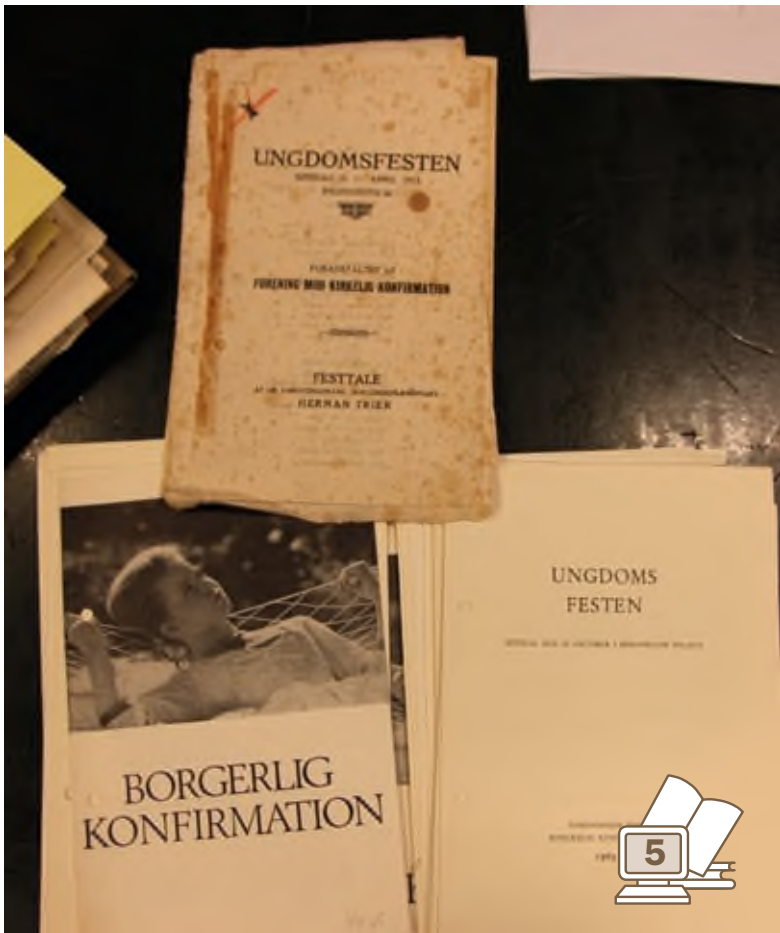

Vi kan se, at der i nogle tilfælde har været givet mængderabat, hvis flere søskende er blevet konfirmeret sammen, eller at nogle forældre har været nødt til at betale i rater for at få råd til konfirmationen. En gang imellem kan man ligeledes se, at faderen (eller moderen) har været medlem af Socialdemokratiet eller af nogle af de store dominerende fagforbund, hvor der optræder medlemsnumre, men det er ikke en typisk forekomst.

Ud over selve listerne over konfirmander har vi også en meget fin samling af programmer fra Ungdomsfesterne, som konfirmationerne blev kaldt, hvor man kan se adressen på festen, typisk Odd Fellow Palæet i København, samt hovedtalere og kunstnere, der har optrådt. De bruges tit til at få endeligt bekræftet, hvilket årstal man efterfølgende skal slå efter i protokollen. I de tilfælde hvor hovedtaleren har været en politiker, vi har arkivet efter, kan man også være så heldig at finde talen, der blev holdt ved lejligheden, men det er desværre ikke tilfældet for flertallet af Ungdomsfesterne.

Et andet eksempel på et arkiv, som man med større succes kan bruge som slægtsforsker, er Dansk Typograf-Forbunds Arkiv, hvis medlemsprotokoller rummer en del flere oplysninger, end vi er vant til fra fagbevægelsens medlemsprotokoller. Derudover kan man bag i numre af Dansk Typograf- Forbunds blad Typograf Tidende og senere Grafia fra 1874 og frem til 1990 se nyindmeldelser, udmeldelser og overflytninger samt dødsfald, oplistet med navn og frem til 1950'erne også med medlemsnummer. Det giver en indgangsvinkel til forbundets meget store og fyldige medlemsprotokoller. Typografforbundet er på den måde meget atypisk i forhold til hovedparten af vores indsamlede arkiver og især medlemsmaterialet.

Derudover har vi en samling af personlæg, som er en udklipssamling fra aviser og lignende tryksager samt en mindre mængde af enkeltdokumenter, som ikke er væsentlige nok til at få et egentligt selvstændigt arkiv. Personlæggene rummer oplysninger (ofte udnævnelser, jubilæer eller nekrologer) over mindre betydningsfulde personer fra den danske og skandinaviske arbejderbevægelse.

Om at få adgang til arkiverne og læsesalen

Alt vores arkivmateriale er som tidligere nævnt klausuleret og kræver, at man skriftligt søger adgang via formularen på hjemmesiden. Men i flere tilfælde gør vi undtagelser, hvis det drejer sig om slægtsforskning (og især hvis folk ikke har mulighed for at komme til os) ved at slå op i lister allerførst for at sikre os, at der er noget, der er værd at rejse for, eller i enkelte tilfælde skanne sider i protokollen, så de kan sendes elektronisk. Det er ikke noget, vi har mulighed for at gøre hele tiden, det afhænger meget af mængden af henvendelser samt tidshorisonten for folks undersøgelser.

Vi er desværre af og til ude for, at folk henvender sig for at gøre opmærksom på, at de kommer i morgen eller i overmorgen og gerne vil have materialer stillet til rådighed,

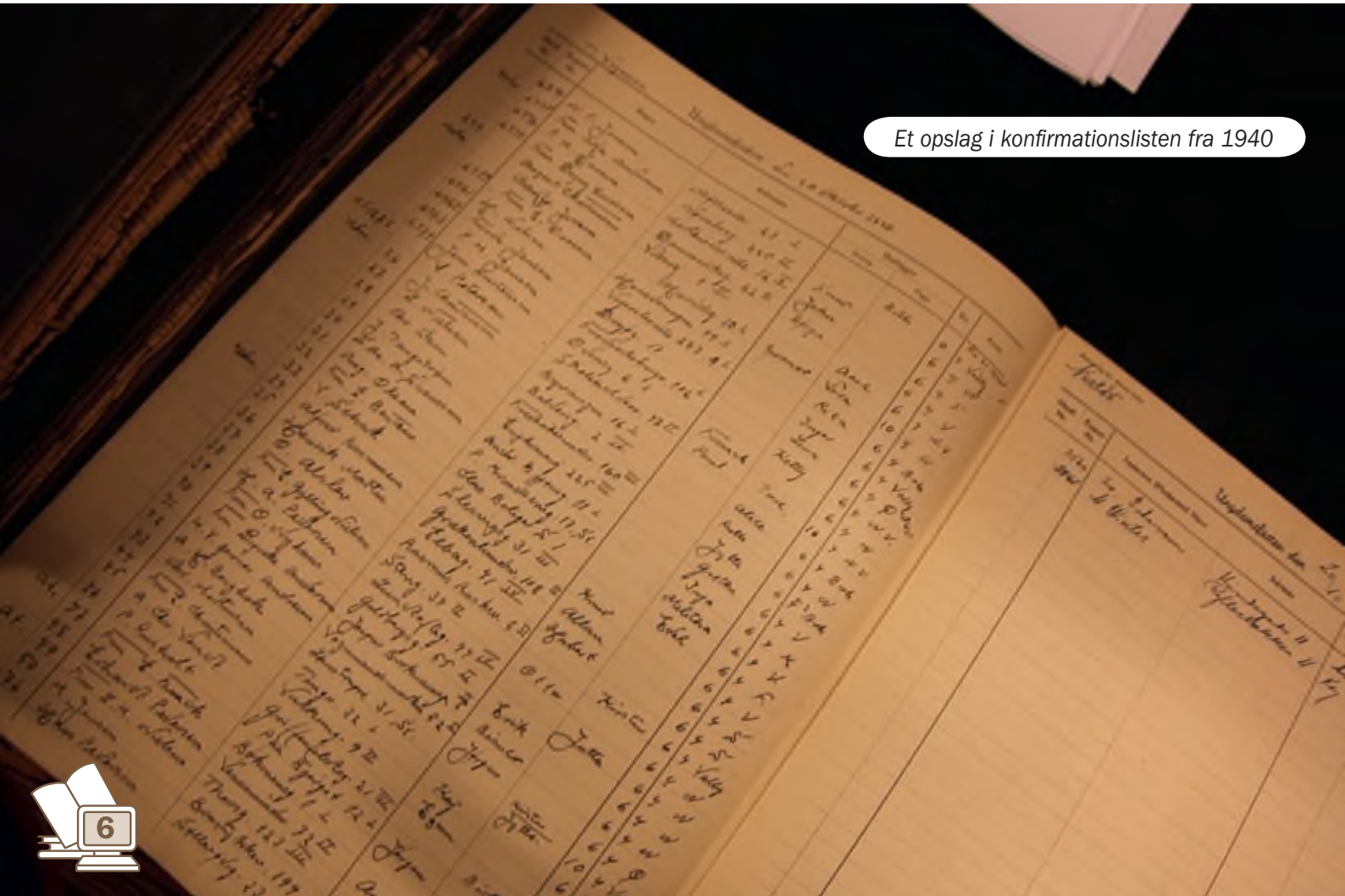

Et opslag i konfirmationslisten fra 1940

En scrapbog med avisudklip om en ungdomsfest, hvor Stauning var taler

og det er en forventning, vi simpelthen ikke kan honorere som institution.

Hvis man ansøger korrekt gennem vores ansøgningsformular, så er der op til 14 dages behandlingstid, og hvis man ikke søger korrekt, er behandlingstiden desværre endnu længere. Flytningen til Tåstrup har desuden betydet, at muligheden for at benytte vores læsesal i dag ser lidt anderledes ud i forhold til, hvad vores lånere tidligere har kendt fra henholdsvis Rejsbygade og Nørrebrogade.

Når ansøgningen om arkivadgang er behandlet, modtager man tilladelsen per mail og kan herefter træffe en aftale om at besøge læsesalen. I den forbindelse bliver man tildelt en kontaktperson, som har ansvaret for at tage imod en, når man kommer første gang, og som ud over at vise en på plads med de mere praktiske funktioner også kan hjælpe med muligheder omkring kopiering, affotografering og andre muligheder i ABA-regi.

Sådan som vi har organiseret den daglige drift i Tåstrup betyder det, at man senest dagen inden ens planlagte besøg skal kontakte os enten via aba@arbejdermuseet.dk eller i telefontiden mellem 10 og 12 på telefon 35 36 15 22 og træffe en aftale for at være sikker på ikke at blive mødt af en lukket dør. Ved at benytte samme funktioner kan man desuden få vejledning og hjælp til at oprette sig som bruger, søge arkivadgang og andet, som kan give kvaler, første gang man gerne vil benytte vores samlinger. Meget af personalet har nemlig i perioder arbejdsplads på Arbejdermuseet i Rømersgade, hvor vi i 2013 regner med at åbne et vindue, som vil være periodevis bemandet, hvor man også vil kunne få hjælp, vejledning og inspiration til den videre færd ind i ABA's samlinger.

ABA har i årtier været kendt blandt forskere og studerende for vores legendariske service især fra vores dygtige bibliotekspersonale, og det samme gør sig forhåbentlig gældende for landets slægtsforskere. Vi kan jo desværre ikke altid hjælpe med at finde morfar, men som regel kan vi sige noget om morfars levevilkår, hans arbejdsforhold og den slags oplysninger. Vi ved godt, at det ikke altid er det, man søger som slægtsforsker, men vores samlinger sætter ofte nogle begrænsninger på, hvor mange personlige oplysninger, vi kan hjælpe folk videre med. Til gengæld findes der på vores læsesal en række vigtige, trykte kilder og gode opslagsværker om fagene og laugene, og i mange tilfælde kan man være heldig at finde faktuelle oplysninger om selve arbejdspladsen, altså forretningerne og virksomhederne.

Nye arkivalier på AO: Brandforsikring

Kathrine Tobiasen
Korsagervej 13
8900 Randers
Tlf. 64 64 51 06
tobiasen@dis-danmark.dk

I de sidste par år har det lønnet sig jævnligt at klikke på knappen *Andre Arkivalier* på Arkivalieronline. Her dukker nemlig stadig nye spændende kildetyper op.

Blandt de sidst tilkomne er Brandforsikringer. De fleste af os er vant til at tumle med den slags og ved, hvad det drejer sig om i dagens Danmark, men hvordan er det, når vi er tilbage i 1800-årene? Hvad kan vi få ud af de historiske arkivalier, og hvordan finder du frem til det, der er interessant lige netop i din slægtsforskning? Det er emnet for denne artikel.

I de gode, gamle dage var brande ikke et sjældent forekommende fænomen, men at man kunne afbøde skaderne ved at forsikre sig lå ikke blandt mulighederne. Man hjalp hinanden, hvis ulykken skete. Der skulle større katastrofer til, før man begyndte at tænke i andre baner. En sådan fandt sted i 1728, hvor store dele af København brændte. Til genopbygningen af hovedstaden greb majestæten til sin sædvanlige udvej: Han udskrev en ekstra skat, kendt som den københavnske brandstyr, men katastrofen gjorde klart, at der var behov for andet og mere, og allerede tre år efter blev *Københavns Brandforsikring af 1731* grundlagt. Senere fulgte en forsikring, der dækkede det øvrige Sjælland, og et assurancesocietet for større gårde på landet. De første foretagender var private og levede kun få år, men tanken havde spiret og blev overtaget af det offentlige. I 1761 dannedes *Købstædernes almindelige Brandforsikring*.

Forsikring for hele landet

Velsituerede folk på landet, større gårdmænd og møllere kunne forsikre sig her, men ellers var behovet ikke så stort – gårdenes værdi var ikke voldsomt stor, og de ejedes som regel ikke af dem, som boede på dem, men af godsejerne. Men med selvejets indtog og en stigende gældsætning på landet blev det nødvendigt også at kunne forsikre landejendomme, og i 1792 førte det til dannelsen af *Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger*. Ligesom Købstædernes almindelige Brandforsikring var den statslig, og den var organiseret efter amter og herreder. Taksationerne blev foretaget af kyndige, lokale personer, og amtmændene havde ansvaret for administrationen. Fra 1800 blev det nødvendigt med en mere professionel organisering, og der blev ansat branddirektører i hvert amt, henholdsvis købstad; de blev dog bistået af bygningskyndige taksatorer.

Reformer

I 1858 kom en ny reform. Ejendommene blev nu inddelt i klasser efter brandfarlighed, og kontingentet indrettet derefter. På landet blev arbejdet med taksationerne uddelegeret, så særlige sognetaksationsmænd skulle tage sig af almindelige bøndergårde, mens store gårde, virksomheder m.v. fortsat sorterede under branddirektøren. Sognetaksationsmændene førte deres egne protokoller, og desværre for os, som higer og søger i gamle protokoller, så er disse i mange tilfælde gået tabt. Opbevaringsforholdene har ikke været så gode som på branddirektørens kontor.

Inspireret af folkestyrets indførelse opstod der efterhånden private forsikringsselskaber, som nogle steder åd sig ind på markedet, men set som helhed var de statslige selskaber dominerende. Indtil 1872, hvor hele brandforsikringssystemet ved lov af 23. april blev ændret, idet de statslige selskaber nu blev private forsikringsselskaber.

Arkivalieronline

På Arkivalieronline er det de statslige selskabers protokoller, du kan finde; tidsgrænsen går derfor ved 1872. Endvidere gælder i skrivende stund, at arkivalierne for Sjælland, Bornholm og Lolland-Falster omfatter både købstæder og landområder. For Nørrejylland er kun landområderne dækket, mens Fyn og Sønderjylland endnu glimrer ved deres fravær. De kommer forhåbentlig med inden alt for længe!

Forsikringerne er delt op i to grupper: 1. indtil ca. 1800 og 2. ca. 1800-1872. Det skyldes at det er meget spredt, hvad der er bevaret af arkivalier fra før 1800. Kig efter, måske er du heldig! Desværre kan man heller ikke regne med at finde alt fra 1800 og frem; der kan være forskellige mangler, ikke mindst blandt de førnævnte sognetaksationsprotokoller, men generelt er der dog mere system i det.

Forsikrings- og taksationsprotokoller

Det er de to mest anvendte protokoltyper, som er lagt ud: Brandforsikringsprotokoller og Taksationsprotokoller. Det er vigtigt at forstå, hvad de hver især indeholder, når du begynder jagten på dine aner.

Når en ejendom skulle forsikres, blev den takseret af to vurderingsmænd. Denne taksering, der er en mere eller mindre udførlig beskrivelse af ejendommen og dens bygninger, blev indført i taksationsprotokollen. Blev en byg-

ning forbedret eller en helt ny gård opført, måtte der en ny taksation til. Taksationerne er indført kronologisk i protokollen, og rækkefølgen kan dermed være ret tilfældig i forhold til sogn og ejerlav.

Brandforsikringsprotokollerne er derimod opstillet sogn for sogn og by for by. De indeholder en samlet oversigt over alle forsikrede ejendomme. Her nedfældede man kort, hvad der var af bygninger, og hvornår en ny taksering fandt sted. Desuden vil der være en henvisning til det sted i taksationsprotokollen, hvor man kan finde gårdens taksering(er).

Søgevejen

Vejen går altså først over brandforsikringsprotokollen, hvor man rimeligt let finder den ejendom, man er interesseret i, og mærker sig dato og løbenummer for takseringen, hvorefter man går videre til taksationsprotokollen, hvor man får de mere udførlige oplysninger.

På forhånd skal du vide, hvor den ejendom, du er interesseret i, har ligget. Du starter jagten på AO med at klikke på *Andre Arkivalier* og dernæst *Brandforsikring*. Under *Vælg Stedbetegnelse* kan du nu indsnævre din søgning til at gælde: *Købstæder til ca. 1800*, *Købstæder ca. 1800-1872*, *Landdistrikter til ca. 1800* og *Landdistrikter ca. 1800-1872*. Herefter går du videre til henholdsvis amter eller købstæder.

Et eksempel

Thomas Raskesen boede i årene omkring 1800 i Tarp i Billum sogn, Vester Horne Herred, Ribe Amt, og jeg ved om ham, at han havde en gård af mellemstørrelse. Jeg starter min søgen med Landdistrikter ca. 1800-1872 og vælger Ribe Amt og derefter Vester Horne Herred. Jeg skal nu have fat i forsikringsprotokollen, der dækker Billum sogn lige efter 1800, så jeg klikker på Vælg ud for øverste mulighed i oversigten. Protokollen indledes med en oversigt over, hvilke sider man kan finde de enkelte

Landdistrikter ca. 1800 - 1872

Amt: Ribe

Herred / sted: Vester Horne

	Tekst	Fra	Til	Løbenr Fra	Løbenr Til
Vælg	Forsikringsprotokol A: Varde landsogn, Janderup, Billum, Ho, Oksby, Ål, Henne, Lønne og Lunde sogne	1800	1857		
Vælg	Forsikringsprotokol C: Lunde, Nørre Nebel, Ovtrup, Lydum, Oksby, Ål, Kvong, Lønne, Ho og Billum sogne (suppl. til protokol A og tabt protokol B)	1849	1857		
Vælg	Forsikringsprotokol A: Ål, Billum og Henne sogne	1858	1885		
Vælg	Forsikringsprotokol B: Henne, Ho, Janderup, Lønne, Lydum og Lunde sogne	1858	1886		
Vælg	Taksationsprotokol:	1800	1829		
Vælg	Forsikringsprotokol C: Lunde, Nørre Nebel, Ovtrup, Oksby, Kvong, Varde landsogn samt Lønne (suppl.) sogne	1858	1886		
Vælg	Taksationsprotokol:	1829	1850		
Vælg	Taksationsprotokol: C:	1851	1878		

Figur 1 Oversigten over brandforsikringsarkivalier for Vester Horne Herred, Ribe Amt

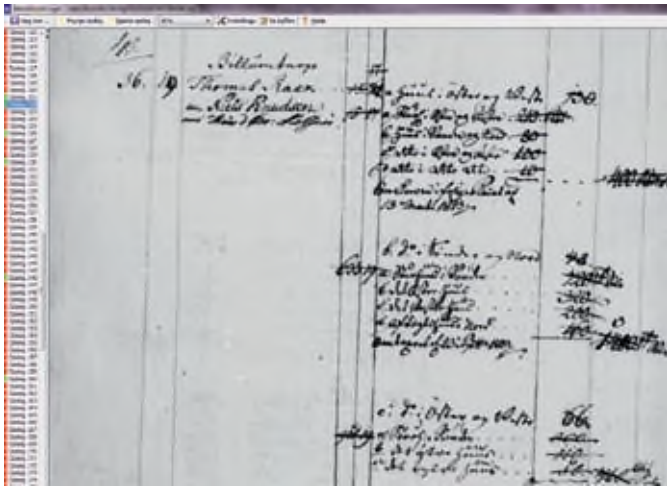

Figur 2 Thomas Raskesens gård er her indført i forsikringsprotokollen

byer og sogne på, og efter at jeg har orienteret mig i den, går det rimeligt nemt at finde frem til Thomas på opslag 122.

Ejere og bygninger

Posten oplyser adskillige interessante ting. Efter forsikringsnummeret til venstre er ejerne opført: Første forsikringstager er Thomas, derefter følger 'nu Niels Knudsen' og 'nu Knud Chr. Nielsen'. I de to smaller kolonner i midten er opført det hoved- og bi-nummer, jeg skal bruge, når jeg vil finde gården i taksationsprotokollen. Endelig følger oversigten over bygningerne ved tre taksationer, som har fundet sted henholdsvis 13. marts 1813, 23. september 1819 og 14. oktober 1824. Ved første taksering er det en firlænget gård med a. stuehus i øster og vester, b. huus i sønder og nord, c. dito i øster og vester og d. dito i dito dito.

Ved 1819-taksationen er d-huset opført som "aftægtshus i nord". Thomas døde 1822, efter at have været på aftægt siden 1809, så det er her, han har haft sit tilholdssted, mens svigersønnen Niels Knudsen har passet driften af gården. I 1824 er nordhuset væk.

Ud for hver bygning ses takseringen, som er regnet sammen i kolonnen yderst til højre. Vurderingsmæssigt er gården ude på en ordentlig rutschebanetur fra 400 Rbd. Sølv i 1813 over 1400 Rbd. i 1819 og tilbage igen til 460 Rbd. i 1824. I mellemtiden har der været statsbankerot og krisetider, som kan udgøre et studie i sig selv …

Taksationsprotokollen

Jeg vil videre til taksationen og vælger fra oversigten på AO taksationsprotokollen for Vester Horne Herred, der dækker perioden 1800-1829. Jeg går efter 1819 taksationen, der har nr. 633 – 19, og den finder jeg på opslag 165.

Her står følgende om gården:

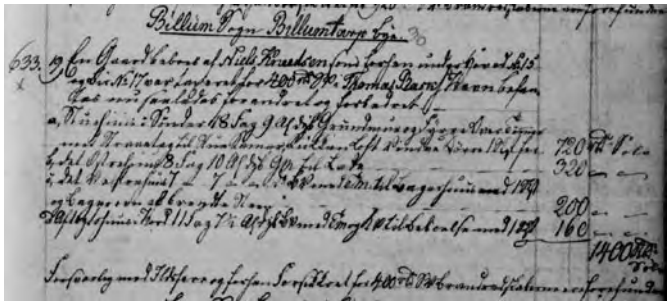

Figur 3 Takseringen af gården fra 1819

En Gaard beboes af Niels Knudsen som forhen under Hoved No. 15 og Bi No. 17 var taxeret for 400 rbd. Sølv i Thomas Raskes navn, befantes nu saaledes forandret og forbedret.

a. Stuehuus i Sønder 18 Fag 9 Al. dyb Grundmur og Fyrre Over Tømmer med Straaetag til Stue, Kammer, Kiøkken, Loft, Vindve, Dørre, 1 Sk[orsten] for 720 rbd. Sølv
b. det Østre huus 8 Fag 10 Al[en]. dyb GM.[grundmuret] til Lade …. 320 rbd.
c. det Vestre huus 7 [Fag] 7 [Al.] -- do. B.V. [bindingsværk] med Tm.[tavlmur] til Bagerhuus med 1 Skst. og Bageroven af brændte Steen ….. 200 rbd.
d. Aftægtshuus i Nord 11 Fag og 7 ½ Al. dyb B.V. med Tm. med K.V.[klinede vægge] til Beboelse med 1 Skst. ….. 160 rbd.
[i alt] 1400 Rbd. Sølv

Nederst er tilføjet: Forsvarlig mod Ildsfare og forhen Forsikkret for 400 rbd. Sv. Brandredskaberne ere forefundne. Underforstået: Der er visse forholdsregler, der skal overholdes, og det er her blevet gjort.

Kan vi næsten se gården for os? Måske ikke helt, men ret tæt på er vi da! Og nogle af de tekniske udtryk, vi støder på, kan inspirere til at dykke ned i faglitteratur om fortidens byggeformer.

Taksationen af 14. oktober 1824, som var indført i forsikringsprotokollen, finder vi på opslag 232 i samme taksationsprotokol. Takseringen fra 1813, "Omskreven ifølge Placat af 13. Martii 1813", ses derimod ikke i protokollen. Den samme dato optræder ved en lang række gårde på egnen og står måske for en generel taksering, der har haft sin egen protokol?

Efter 1858

Med reformen 1858 ændres der på nummereringssystemet. Fra forsikringsprotokollerne henvises til enten amtstaksationen eller sognetaksationen; i anmærkningskolonnen til højre vil ofte være noteret et A.T eller et S.T., fulgt af datoen.

Jeg vil følge op på Thomas Raskesens gård. Jeg ved, at den sidst i 1800-tallet ejes af Knud Chr. Nielsen, der har opført en mølle på stedet, og ham finder jeg på opslag 153 i forsikringsprotokollen A (Ål, Billum og Henne Sogne) for 1858-1885. Her fremgår det, at "Vindmølle med Værker" er blevet takseret i tredje kvartal af 1862. Under anmærkninger står bl.a. datoen 29. august samt en henvisning til C fol. 345.

Jeg må nu videre til Taksationsprotokol C for Vester Horne Herred, 1851-1878, og her finder jeg ganske rigtigt stedet på side 344-45 (opslag 176). Jeg er heldig – jeg er denne gang på jagt efter en mølle, i andre tilfælde, hvor det drejer sig om almindelige mindre gårde, er der ikke gevinst i denne protokol. Her skulle jeg bruge sognetaksationsprotokollen, som ikke er bevaret i dette tilfælde.

Takseringen fylder godt en side i protokollen, og her opregnes ud over møllen de nødvendige elementer i virksomheden: Møllesten, aksel, hjul m.v. Teksten indledes således:

Aar 1862 den 29 Aug. Eftermiddag kl. 4 er af undertegnede Amtstaxationsmænd i Overværelse af const. branddirecteur Wilmann, i henhold til Lov 4. Marts 1857 foretaget følgende taxation til Indtegning i Landbygningernes almindelige Brandforsikkring.

Og går derefter videre med beskrivelsen af møllen, der er opført i "hollandsk Bygningsmaade, 16 al. høi, 12 al. dyb". På næste side fortsættes der med de enkelte dele. Stuehus og øvrige bygninger, som Knud Chr. har ejet, var forsikret for sig selv og opført i sognetaksationsprotokollen, som desværre ikke eksisterer mere. Her må jeg tage til takke med opregningen i forsikringsprotokollen.

Tidlige brandforsikringer

Som nævnt er det spredt og tilfældigt, hvad der er bevaret af protokoller fra før 1800. Men man kan være heldig, og de oplysninger, man finder, er absolut værd at gå efter.

Også på dette tidspunkt arbejder man med forsikrings- og taksationsprotokoller, og beskrivelserne af ejendommene kan være ganske omfattende. Eksemplet på figur 6 er fra en taksationsprotokol fra Randers Amt, Djurs Søn-

Figur 4 Forsikringsprotokol A med Knud Christians mølle øverst på siden

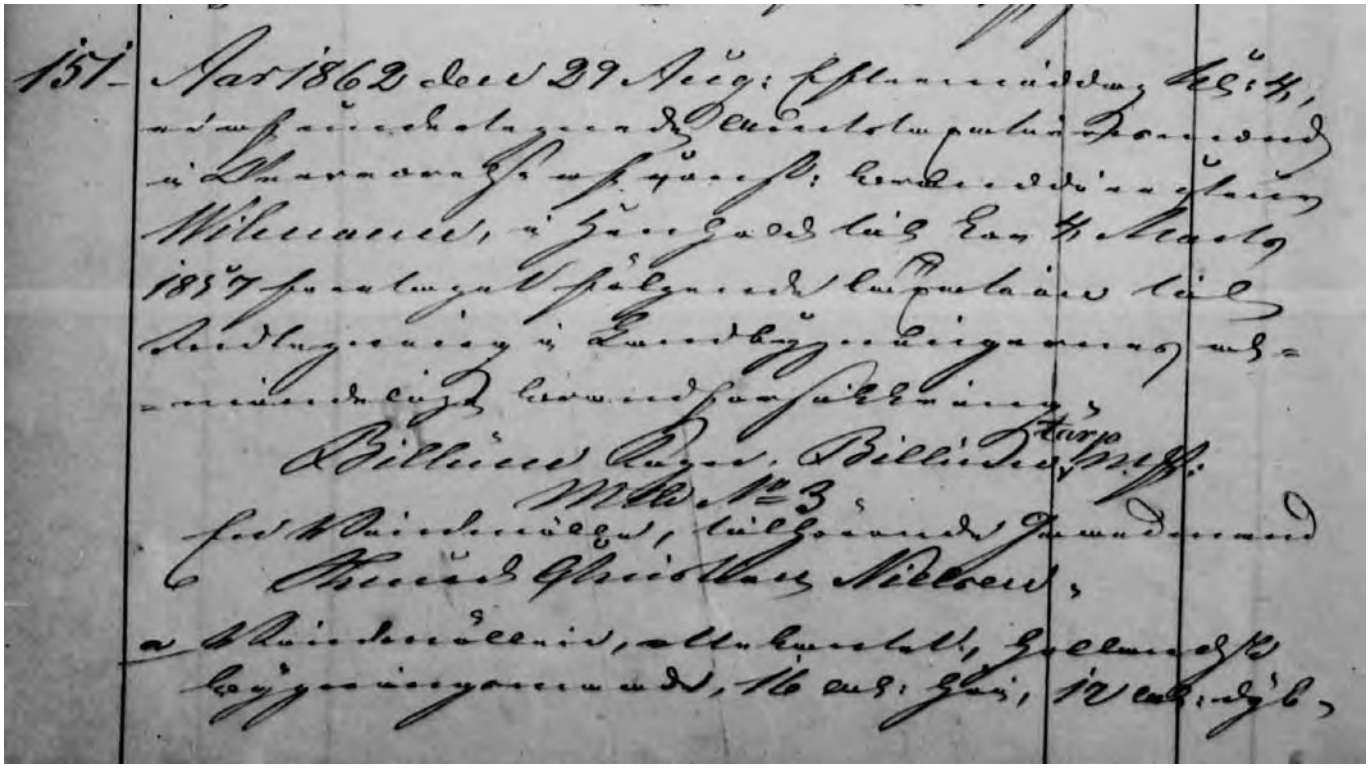

Figur 5 Indledningen til taksationen af møllen i Tarp

der Herred 1795-1800 og viser "Brand-Taxations-Forretning over Søren Thomasens i Fæste havende Boeldsstæds Bygninger i Søebye Bye, Sønder Herred Randers Amt". Stedet består af 3 "Længder" og er takseret til i alt 336 Rbd. Posten viser, at også fæstebønder kunne finde på at forsikre deres sted – og i øvrigt er Søren Thomasen ikke eneste fæster i denne protokol. Beskrivelsen lyder:

1. Et Stue-Huus, beliggende Vesten for Gaarden, løber i Sønder og Nord, bygt af Eege under og Fuhr over med Straaetag og klinede Vegge, indrettet til Stuer, Kammer, Kykken og Bryggers, bestaaer af 9 Fag, 24 al. Lang, 7 ¾ al. Dyb, 3 al. høye Stolper, med Loft over 6 Fag – i Huuset er 2de Skorsteene, 2de Jernkakkelovne og en Kaabberkiedel i Grue der uden for Taxationen.
   Disse 9 Fag Taxeres a fag 20 indføres med 180
2. En Længde beligende Sønden for Gaarden, løber i øster og vester bygt af Eege under og Fuhr over med Straaetag og klinede Vegge, indrettet til Tærskeloe, Korngulve, Faar-Huus og giennemkiørsel med Fielle-Port, bestaaer af 13 Fag, 36 al. Lang, 8 al. Dyb, 3 al. høye i Stolper.
   Taxeret a Fag 12 – indført med 156
3. En Længde beligende Norden for Gaarden løber i øster og Vester, bygt af Eege under og Fuhr over med Straaetag og klinede …
   Lat[eris] 336

På siden over for er der afsat plads til at notere eventuelle forandringer. I dette tilfælde er der dog ikke indført noget.

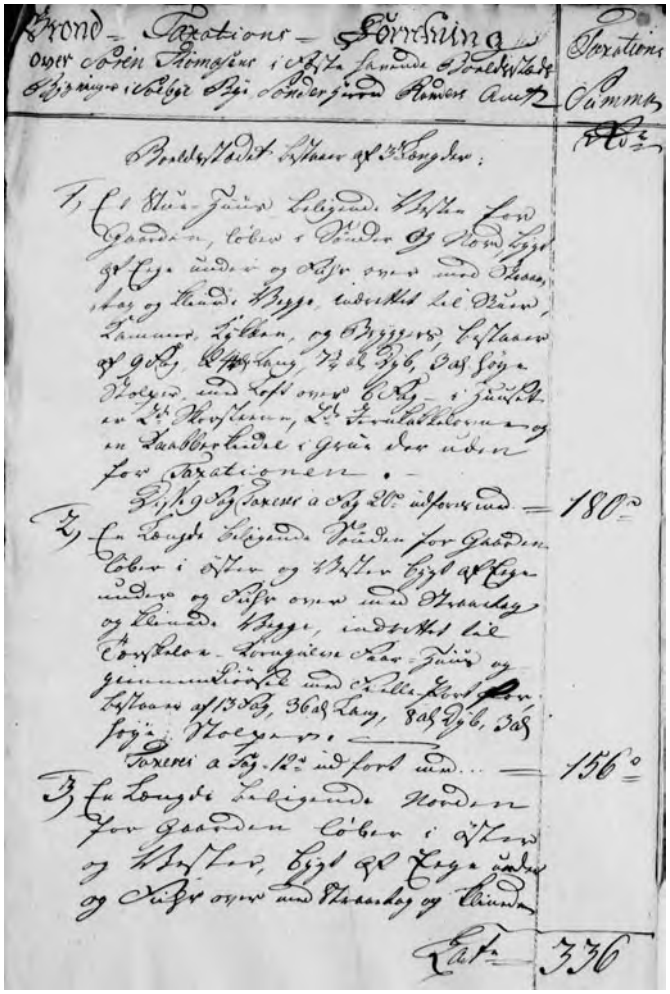

Figur 6 Taksationen over Søren Thomasens sted i Søby

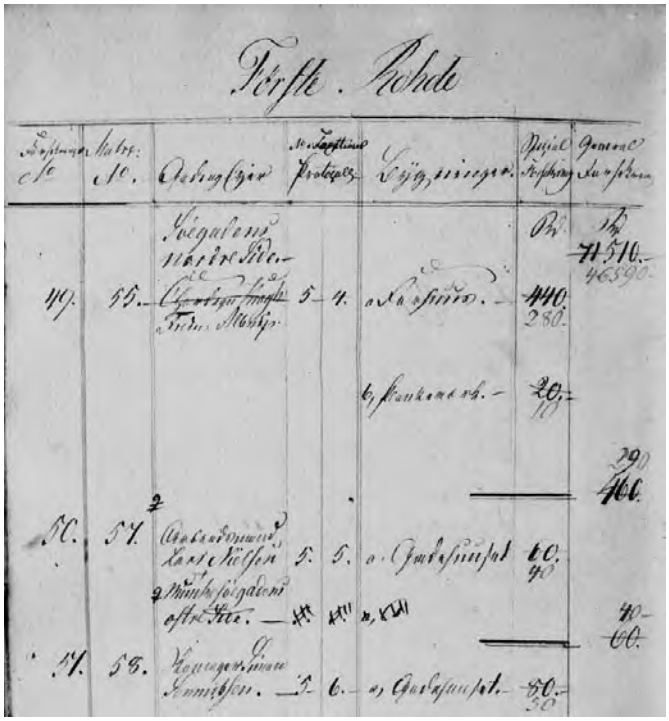

Figur 7 En side fra forsikringsprotokol fra Kalundborg

Byejendomme

I byerne søger vi på en lidt anden måde. I de fleste tilfælde er protokollerne opstillet efter 'roder'. Det er en fordel, hvis du ved, hvor i byen dine aner har boet. Ellers må du gennemgå hele byen.

Figur 7 viser en side fra forsikringsprotokollen fra Kalundborg. Kolonnerne, taget fra venstre, oplyser om: Forsikringsnummer, Matrikelnummer, Ejer, Nummer i taksationsprotokol, Bygninger og forsikringssum, der er opdelt i speciel og generel forsikring. Det første går på de enkelte bygninger, det sidste på den samlede pris. Det fremgår af eksemplet, at ejeren af første hus på siden udover sit forhus også har forsikret et plankeværk.

Hvis du leder forgæves ...

Som det vil være fremgået af artiklen, er ikke alle forsikringsarkivalier bevaret. Adskilligt er gået tabt, og hvis den protokol, som netop din anes ejendom er indført i, ikke længere eksisterer, får du ikke noget ud af dine søgninger. Men der kan også være andre årsager til at du ikke finder, hvad du higer efter.

Jeg nævnte i indledningen, at der ved siden af de statslige selskaber efterhånden opstod private. De blev aldrig for alvor konkurrenter til de "almindelige brandforsikringer", men i visse egne af landet nåede de dog en pæn markedsandel. Størst tilslutning var der til Thisted Amts brandforsikringsforening, der kunne mønstre op mod halvdelen af forsikringerne i amtet, men på landsbasis drejede det sig kun om ca. 2 %. Ikke mange, men muligheden for, at dine aner har tegnet en privat forsikring, foreligger trods alt.

Endelig var det en frivillig sag at forsikre sig. Var pengene små, rakte de måske ikke til kontingentet, og var man indsidder eller lejer, havde man ikke noget at forsikre. Det gælder især for den første tid, at mange klarede sig uden at have sikret sig. Men efterhånden kom der gang i forsikringstegningerne. Man byggede bedre og lånte penge til det, og hermed blev det nødvendigt med et sikkerhedsnet. Omkring 1850 menes ca. 90 % af landets bygninger at være forsikrede.

Andre arkivalier

Muligheden for at gå i dybden med brandforsikringer er ikke udtømt med de nævnte forsikrings- og taksationsprotokollerne. Som eksempler på andre arkivalier kan nævnes branddirektørernes visitationsprotokoller, hvor besigtigelsen af ejendomme med henblik på, at brandsikringen var i orden, blev indført, brandforhørsprotokoller og brandskadetaksationer. Disse må ses på landsarkiverne. Undersøg eventuelt mulighederne på Daisy.

Du kan også være heldig at finde arkivalier på lokalhistoriske arkiver. Her går vejen over søgesiden DANPA (www.danpa.dk) eller – måske allerbedst – personlig henvendelse. Se også artiklen Hvad man kan finde på et lokalhistorisk arkiv? s. 13.

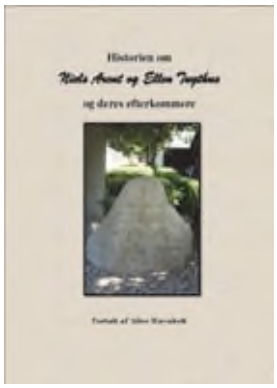

Forlaget Uhrskov

Specialforlag for slægts- og lokalhistorie

Direkte kontakt til din redaktør

Hent prisliste her: www.lokark.dk

Se alle vore udgivelser her: www.lokark.dk

Mail til: fu@uhrskov.com

Åse Elmstrøm skriver om forlaget:

"I Slægt & Data havde jeg læst om Frede Uhrskov, som i sit firma havde udgivelser af slægtsbøger som en sideniche. Ham kontaktede jeg, og han har været utrolig hjælpsom i alle henseender"

Hvad kan man finde på et lokalhistorisk arkiv?

Af Ester Nørrelykke
estern@stofanet.dk

Et svært spørgsmål at svare entydigt på, da der er meget forskel på de lokalhistoriske arkiver. De omfatter både de store byhistoriske arkiver og arkiver, der rummer kommunale arkivalier, som har uddannede arkivarer og lønnede ansatte, samt ganske små arkiver med få frivillige medarbejdere.

Alt afhænger også af, hvor meget der er afleveret, og hvor stort arbejde der er lagt bag indsamlinger af materialer og fotos.

Jeg er leder af et lille arkiv, Kauslunde-Gamborg lokalhistoriske Arkiv. Det blev oprettet i 1981 og dækker 2 sogne i Middelfart kommune. Vi er 13 frivillige og ulønnede medarbejdere.Det område, arkivet dækker, er præget af, at Middelfart by har bredt sig ud i en stor del af Kauslunde Sogn med parcelhuskvarterer og industriområder, hvilket har betydet store ændringer og nedlagte gårde.

Vores arkiv er nok ret typisk for et lille arkiv, derfor vælger jeg at fortælle om, hvad jeg mener der kan interessere slægtsforskere på vores arkiv.

Hvad har vi i gemmerne?

Indbundne kopier af kirkebøger op til 1892. Det er ikke så attraktivt som tidligere, men kopierne kan være mere læsevenlige end på Arkivalieonline. Afskrevne folketællinger fra 1789 til 1845.

Fra både Gamborg og Kauslunde sogne har vi gård- og slægtshistorie på næsten samtlige ejendomme. Det betyder, at når en slægtsforsker kommer i vores arkiv og f.eks siger: "Min oldefar boede i Gamborg", så kan vi gå ind i vore samlinger og finde ham og hans familie samt gården og oplyse om, hvem der boede før og efter på stedet. I de fleste tilfælde er der noteret oplysninger om den nærmeste familie.

Brandforsikringer blev private i 1875. Meget materiale efter den tid er afleveret på lokalarkiverne, fordi der har ligget kopier hos de lokale branddirektører og vurderingsmænd. I vores arkiv har vi f.eks. vurderingsskemaer fra Den almindelig Brandforsikring fra 1875 og frem. Dertil kommer vurderingsprotokoller fra Østifternes Brandforsik-

Arkivlederen på arbejde på sit arkiv

ring og De mindre Landejendomsbesidderes Brandassuranceforening.

Disse protokoller og skemaer fortæller meget om ejendommene. De oplyser om matrikelnumre, og en skitse viser bygningernes beliggenhed. Beskrivelsen fortæller om størrelse, materialer og byggeår. Ved ændringer på gården blev der lavet en ny vurdering.

Heste- og kreaturforsikringer og griseforsikringer med forhandlingsprotokoller og medlemslister kan man også finde hos os.

Ligeledes arkivalier vedrørende andelsselskaber som mejerier, brugsforeninger, el- og vandværker, frysehuse m.m. med regnskaber og medlemslister.

Lokalarkiver er det oplagte sted at søge oplysninger om forskellige foreninger med regnskaber, forhandlingsprotokoller og medlemslister f. eks.: sygekasser, hjælpe- og begravelseskasser, Landbo- og husmandsforeninger, sports- og ungdomsforeninger samt politiske foreninger.

Desuden kan nævnes:

- Dagbøger m.m. fra nedlagte og nuværende skoler samt mange skolefotos.
- Arkivalier fra handlende, håndværkere og virksomheder.
- Nekrologer af stedets præst. Hos os har vi en samling fra 1943-1979.

Avisudklip, der omtaler sognets folk og begivenheder.

Personarkiver og fotos

I mange personarkiver kan der ligge attester, erindringer m.m. På gårde kan man være heldig at finde skøder, og andre ejendomspapirer.

Dertil kommer en mængde fotos (ca. 12.000), fra tilbage til 1870erne og op til i dag, af sognets folk, gårde, huse og begivenheder. Vi har et klenodie i form at et fotoalbum med de fleste voksne i Gamborg menighed anno 1891.

Desuden er der blandt personalet nogle med rødder tilbage i lokalområdet gennem flere generationer; de kan fortælle historier og give gode oplysninger, der ikke findes på skrift.

Vi bruger registreringsprogrammet ARKIBAS og har indsendt registreringer til DANPA, som kan findes på nettet. Nogle arkiver har MINI-ARKIBAS. Fra deres hjemmeside kan man søge i deres samlinger. Der findes en oversigt over disse arkiver på DIS-Wiki.

SLA (Sammenslutningen af Lokalarkiver, www.danskearkiver.dk) arbejder med at udvikle ARKIBAS-DK, hvor alle lokalhistoriske arkivers samlinger bliver tilgængelige på nettet.

Vores arkiv er ikke med i MINI-ARKIBAS, men vi har en hjemmeside: www.kau-gam.dk

Forslag til nordiske projekter søges

Lørdag 29. september 2012 blev det årlige Nordgenmøde afholdt i København.

Nordgen er en nordisk interesse- og samarbejdskomité med repræsentanter fra de landsdækkende slægtsforskerforeninger i de nordiske lande. Årets møde begyndte med en rundvisning på Rigsarkivet, hvorefter selve mødet fandt sted i et lokale på Nationalmuseet.

Et konkret tiltag, Nordgen har taget, er at udarbejde en ordbog, som indeholder slægtsforskningsord på de nordiske sprog samt engelsk. Du kan se den på Nordgens hjemmeside: www.nordgen.com/ordbok

Det er muligt at søge midler til fællesnordiske projekter fra fonde, men vi mangler et godt projekt, som vi kan arbejde sammen om. Hvis nogle af jer har forslag til projekter, som involverer flere lande, hører vi meget gerne fra jer. Send forslag til: christensen@dis-danmark.dk.

Gitte Christensen

Trilby L. Gustafson, Tommy P. Christensen, Susanne Fuglsang og Rune Nedrud blev fotograferet foran Christiansborg Slot.

DIS-Danmarks deltagelse i den norske slægtsforskerdag

Af Gitte Christensen
Rebæk Søpark 3, 622
2650 Hvidovre
tlf. 36 44 97 47
gsc@ofir.dk

I Norge afholdes hvert år en landsdækkende slægtsforskerdag den sidste lørdag i oktober, som i år var den 27. oktober. DIS-Norge har en række lokalforeninger, som alle har samme tema på slægtsforskerdagen. I år var det 'Brev, postkort og postvæsen.'

DIS-Danmark deltog hos lokalforeningen DIS-Oslo/Akershus, som udstillede på Riksarkivet i Oslo. Her var der udstillinger, foredrag, åben læsesal, bibliotek og café.

Ud over foredrag med relation til brevskrivning i et lokale med plads til 136 tilhører, var der i to mindre lokaler minikurser i slægtsforskning og Arkivportalen, som er en database over norske arkivalier. Arkivportalen minder om vores DANPA.

DIS-Danmark havde fået tildelt eget lokale: Overhofretten, et mødelokale med en smuk udsigt over Oslo. Præcis kl. 10 åbnedes dørene for en skare af forventningsfulde slægtsforskere, der myldrede ind til registrering.

DIS-Danmark havde medbragt en messestand og informerede om foreningens aktiviteter omkring kildeindtastning, adgang til åbne databaser på internettet, vores informationsmateriale for nybegyndere og fortsættere, samt vores hjemmeside med særligt fokus på Forum.

Vi modtog ca. halvdelen af de på messen fremmødte gæster på vores stand, og disse stillede i det væsentlige relevante spørgsmål. Flere gange i løbet af dagen oplevede vi, at besøgende sad i kø, mens de ventede på at få mulighed for at stille spørgsmål. Det var tydeligt, at mange nordmænd har danske rødder, især når vi kommer tilbage til 15-1600-tallet.

Ud over arbejdet på standen plejede Susanne Fuglsang, Gitte Christensen og Arne Christiansen kontakten med de øvrige nordiske foreninger.

Riksarkivets læsesal er normalt kun åben den første lørdag i måneden, men havde ekstraordinært åbent i anledning af slægtsforskerdagen. DIS-Danmarks deltagere benyttede naturligvis muligheden for at besøge Riksarkivets ekspedition og læsesal, hvor opmærksomheden specielt blev henledt på de opstillede arbejdspladser for affotograferede arkivalier, hvoraf den ene var udstyret med digitalkamera tilsluttet computer og printer og naturligvis udlægning på USB-nøgle.

De besøgende myldrede ind til Slektsforskerdagen

Nordmænd på besøg hos danskerne

DIS-Danmark medlemmerne besøgte de øvrige messestande

Med vore lyseblå skjorter var der ingen tvivl om, hvem der var 'danskerne', som vi konsekvent blev kaldt af de andre messedeltagere. Vi var dog ikke de eneste uniformerede personer på messen, idet DIS-Norge bar røde T-shirts medpåskriften: Slægtsforskning er sjovt – når jeg har løst ét problem, får jeg to nye.

Du kan læse mere om årets slægtsforskerdag på DIS-Norges hjemmeside:
http://oa.disnorge.no/slektsforskerdagen-2012

Besøg i DIS-Norges lokaler

Inden Susanne Fuglsang og Arne Christiansen kørte hjem søndag, besøgte de DIS-Norges lokaler i Oslo, hvor de havde et udbytterigt møde med DIS-Norges formand, Toril Johnsen, og sekretæren i DIS-Oslo/Akershus, Sigbjørn Elvebakken. Det primære formål var erfaringsudveksling.

DIS-Norges lokaler ligger i Oslos historiske centrum i et kontorfællesskab, hvor foreningen råder over et kontor til deres ansatte sekretær samt adgang til bibliotek, flere mødelokaler, frokoststue mv. De andre lejere er større eller mindre foreninger med et vist historisk islæt.

DIS-Norges røde T-shirt

Familiesammenføring via lokalarkiv

Af Henning Mortensen
Bjerrevej 325, Bjerre
8783 Hornsyld
Tlf. 40 68 33 49
bjerrevej325@hotmail.com

Helle er medlem af en international organisation. På en tur til New Zealand mødte hun en kollega derfra og blev inviteret til middag. Efter middagen fortalte kollegaens mand, som hedder Ralph, at hans oldemor kom fra Danmark og hed Karen Hansen; hun kom fra Glattrup Skov i Vejle Amt. Helle er opvokset 25 km fra Glattrup, så hun lyttede opmærksomt, da Ralph fortalte, at hans oldemor Karen Hansen var rejst fra Danmark sammen med to brødre, Rasmus og Jørgen Hansen, i oktober 1875 og ankommet til New Zealand januar 1876.

Ralph oplyste, at de tre søskende var rejst til New Zealand med skibet Shakespeare fra Hamborg. På skibets passagerliste fra 1875 stod alderen opgivet, og den viste, at de tre søskende var ugifte.

Ud over at vide at de tre søskende kom fra Glattrup skov i Vejle Amt, havde Ralph også adressen Tugthusvej samt et billede af Niels Hansens familiegravsted på en dansk kirkegård; kirken er også på billedet

Rårup kirke

Ralph ville gerne vide, hvor i Danmark Karen Hansen og hendes søskende havde boet. Var der levende efterkommere af familien i Danmark? Hvordan var det at leve i Glattrup Skov omkring 1875?

Ralph fortalte Helle, at han skulle til England i juni måned i forbindelse med et teaterjob – han er skuespiller, og måske ville han besøge Danmark.

Da Helle kom hjem, fandt hun ud af, at kirken på billedet med Niels Hansens familiegravsted er Rårup kirke. Sidst i april måned sendte hun en e-mail til Bjerre lokalarkiv og spurgte, om nogen kunne hjælpe med oplysninger om Karen Hansens familie i Danmark.

Jeg kom på lokalarkivet et par dage efter, at forespørgslen var kommet og mente, at det ville være en overskuelig opgave, idet min far var graver på Rårup Kirkegård i 30 år, og jeg har erfaring med slægtsforskning fra min egen familie. Helle havde vedhæftet billedet med Niels Hansens familiegravsted og Karen Hansens vielsesattest fra Wellington, New Zealand.

Jeg tænkte, at min far måske kunne fortælle om Niels Hansens familiegravsted, men nej, gravstedet var blevet slettet, før min far startede på kirkegården.

Søgning i kirkebøger og folketællinger

Karens brødre, Rasmus og Jørgen, blev fundet, og deres alder passede med passagerlisten fra Shakespeare. Fol-

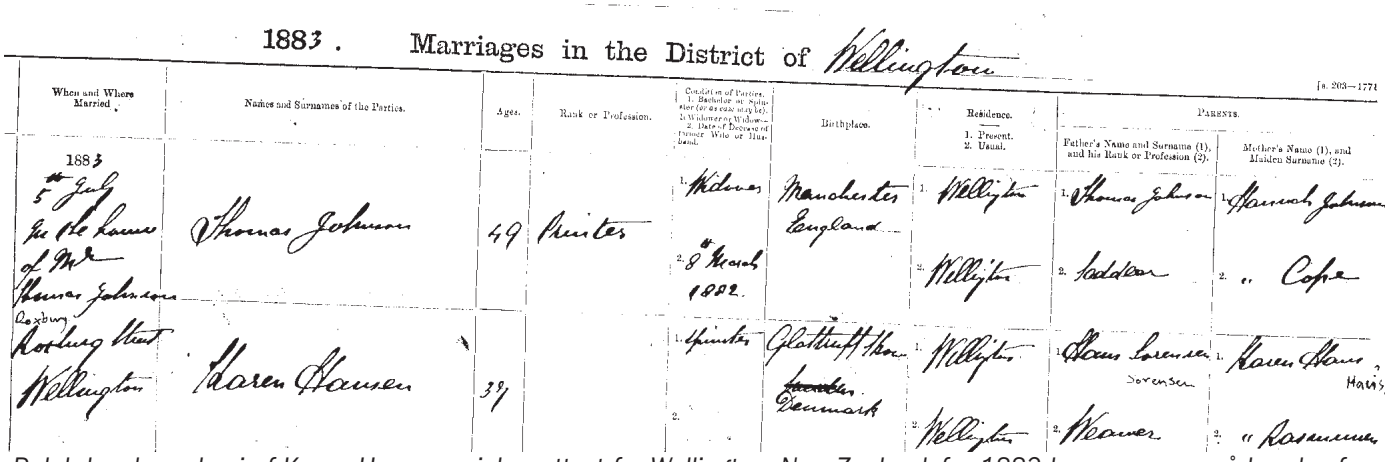

1883. Marriages in the District of Wellington

[s. 203—1771

When and Where Married	Names and Surnames of the Parties.	Ages.	Rank or Profession.	Condition of Parties. 1. Bachelor or Spinster (or as case may be). 2. Widower or Widow. 2. Date of Decease of former Wife or Husband.	Birthplace.	Residence. 1. Present. 2. Usual.	Parents. Father's Name and Surname (1), and his Rank or Profession (2).	Parents. Mother's Name (1), and Maiden Surname (2).
1883 5th July In the house of Mr Thomas Johnson Roxburg Street Wellington	Thomas Johnson	49	Printer	1. Widower 2. 8th March 1882.	Manchester England	1. Wellington 2. Wellington	1. Thomas Johnson 2. Saddler	1. Hannah Johnson 2. " Cope
	Karen Hansen	37		1. Spinster 2.	Glattruff Skov ~~[illegible]~~ Denmark	1. Wellington 2. Wellington	1. Hans Sorensen Sorensen 2. Weaver	1. Karen Hans Hans 2. " Rasmussen

Ralph havde en kopi af Karen Hansens vielsesattest fra Wellington, New Zealand, fra 1883 hvor navnene på hendes forældre var opgivet

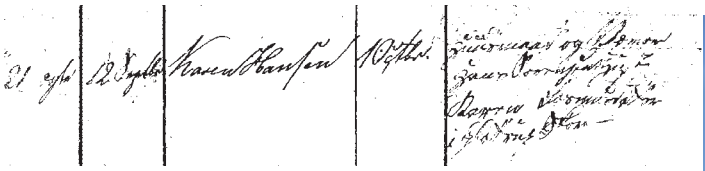

I kirkebøgerne på AO fandt jeg Karen Hansens fødsel, og forældrenes navne passede med vielsesattesten

ketællingerne blev tjekket; i 1850 ses Karen, Rasmus og Jørgen boende hjemme sammen med yderligere tre søskende, hvoraf den ene hed Niels Hansen – så det er Karen Hansens bror Niels, som Ralph havde på billedet med familiegravstedet. I kirkebogen fandt jeg Niels Hansen død i 1931, hvilket passer med, at kirken er uden tårn på billedet af familiegravstedet, idet Rårup kirke først fik tårn i 1942.

Niels Hansen, som er begravet i Rårup, boede i fødehjemmet i Glattrup Skov.

Adressen Tugthusvej, som Ralph havde opgivet, kunne jeg ikke finde i området.

Jeg gennemlæste de håndskrevne folketællinger for Rårup sogn efter 1890 på AO, og i 1911 var der opgivet matrikelnummer ud for hver husstand. Niels Hansen boede på matrikel 6b, ejerlav Glattrup by. På Kort & Matrikelstyrelsens hjemmeside fandt jeg matrikelkortet for Glattrup by, og der langt ude på landet i kanten af skoven ligger nr. 6b. Matrikelkortet og et kort fra krak.dk blev sammenholdt; nu havde jeg adressen og via krak.dk den nuværende ejer af stedet.

Glattrup Skov

Jeg besøgte stedet. Ejeren vidste ikke meget om de tidligere ejere, da han kom fra Sjælland og havde købt en tom grund og bygget et nyt hus for 11 år siden. Han mente, det gamle hus var brændt ned.

Helle fik de oplysninger, jeg havde fundet, og videresendte dem til Ralph.

Jeg søgte videre i kirkebøger, folketællinger og skifteprotokoller. Flere familiemedlemmer dukkede frem, men vi er så langt tilbage i tiden, at de også er døde.

1. juni 2012 var status, at ingen levende efterkommere var fundet.

På sporet af efterkommere

Jeg besøgte Juelsminde kirkegård, hvor en af Karen Hansens slægtninge er begravet. Jeg mødte en, der kendte til gravstedet, og blev henvist til to søstre, som er i familie med denne afdøde slægtning.

Juelsminde Kirke

Nu blev det rigtigt spændende; mon de kendte noget til deres oldeforældres søskendes emigration til New Zealand, og hvordan ville de reagere på en henvendelse angående en mand fra New Zealand, som søgte kontakt efter 137 år?

Den yngste søster blev kontaktet. Hun tog venligt imod min opringning, men kunne ikke hjælpe med oplysninger, da hun ikke kendte sine oldeforældre. Hun lovede at kontakte sin søster på 94. Hun ringede tilbage og fortalte, at søsteren gerne ville have besøg af mig.

Ralph fik besked via Helle, at nu var der kontakt til levende efterkommere. Ralph tog straks beslutning om at komme til Danmark sidst i juni måned.

Jeg besøgte den ældre dame. Karen Hansen tilhørte hendes mors familie, som hun ikke kendte noget til; hun kunne heller ikke huske oldeforældrene. Den ældre dame kunne dog fortælle om en masse nulevende familiemedlemmer, og hvor de bor. Jeg fik taget mange notater og et par billeder.

På vejen hjem kørte jeg forbi to af de adresser, damen havde opgivet. Jeg blev budt indenfor, men heller ikke her kunne man fortælle noget om oldeforældrene, men der kom flere oplysninger om nulevende familiemedlemmer. De, jeg havde talt med, var indstillet på at møde Ralph, når

Folketællingen 1911

han kom til Danmark. Den 15. juni 2012 gik Ralph rundt i bjergene i England, og der var ingen telefonkontakt, men vi vidste, at Ralph ville komme til Danmark d. 27. juni og besøge Helle.

En new zealænder i Danmark

Helle og jeg besluttede at invitere efterlevende familiemedlemmer til aftensmad med dansk bøf, jordbær med fløde og efterfølgende kaffe på Bjerre Kro. Der blev inviteret 14 familiemedlemmer. Ralph blev meget glad, da han hørte om vores initiativ. Til spisningen/mødet på Bjerre Kro havde jeg lavet lidt materiale, der beskrev familierelationerne mellem Karen Hansen og de inviterede familiemedlemmer.

Dagen efter kørte Ralph og jeg til Glattrup Skov for at se, hvor Karen Hansen havde haft sin opvækst. Huset findes ikke længere, men Ralph fandt ud af, at hans oldemor ikke kom fra en stor farm i Danmark, for grunden er kun til et lille husmandssted. Nu har Ralph set stedet og føler, at han ved, hvor hans familie kommer fra.

For at se, hvordan Karen Hansens fødehjem i Glattrup Skov kan have set ud, besøgte vi Glud Museum. Vi fik en rundvisning med koncentrationen lagt på tidsrummet 1850-1875, hvor også livsbetingelserne på landet blev beskrevet på en levende måde i de gamle huse.

Efter rundvisningen på museet kom en journalist for at få historien. Ugen efter var der en artikel i Horsens Folkeblad.

Eftermiddagen gik med at se, hvor nulevende og afdøde familiemedlemmer boede/havde boet.

Brev fra New Zealand

Samme dag artiklen var i avisen, blev jeg ringet op af en dame i Horsens, der var en del af den gren af familien, som jeg ikke havde fundet endnu.

Der bliver udvekslet oplysninger og gamle familiebilleder med Ralph.

Historien fik en dobbeltside i Horsens Folkeblad

Dagen efter besøgte jeg hende. Hun havde inviteret sin kusine, og de havde en masse at berette. De havde gamle billeder af familien og et foto af Jørgen Hansens grav på New Zealand, der viser, at han døde i 1907. Mest spændende var en afskrevet kopi af et brev, som Jørgen sendte til familien kort efter ankomsten til New Zealand, nemlig den 12. marts 1876. Hun havde et gammelt maleri, som måske var af huset i Glattrup skov. Jeg håber at finde et gammelt foto af huset, så vi på den måde kan afgøre, om huset på maleriet er fødehjemmet.

Jørgens brev beskriver turen fra Danmark til Hamborg, som foregik med tog, og opholdet i Hamborg før turen gik videre med skib til New Zealand. Sejlturen var ikke en fornøjelsestur, bl.a. skriver Jørgen, at en nat i kraftig storm blev en af matroserne bundet fast til roret for ikke at blive skyllet over bord, men til gengæld fik han al den brændevin, han kunne drikke. Jørgen skriver om ankomsten til New Zealand og om et job med at passe køer på landet. Han fortæller også, at der er mange klipper og meget bregneland.

Endelig havde vi fundet noget om oldeforældrene og dem, som rejste til New Zealand.

I min søgen efter et billede af huset i Glattrup Skov har jeg forespurgt på Glud Museum, om de har en tusch-tegning af matrikel 6b.

Jeg søgte i tinglysningerne på matrikel 6b; ejeren i 1956-1959 var far til tvillinger, som jeg gik i skole med. Den ene har lovet at undersøge, om han eller hans brødre har et gammelt foto af huset i Glattrup skov. Jeg har fundet luftfotos af huset, og her ser det ud, som om det var faldet sammen i 1985. På disse fotos fra luftfoto.dk ser man lodret ned på husene, så det er kun taget, der ses.

Barske levevilkår

Ralph havde fortalt, at Rasmus og Jørgen Hansen var blevet syge efter ankomsten til New Zealand og var kommet på hospitalet. Karen Hansen havde solgt sine og brødre-

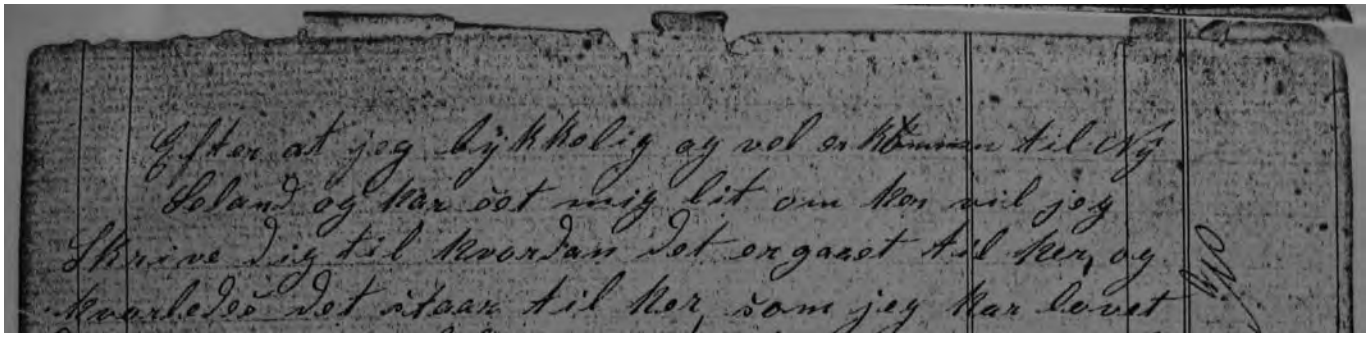

Et lille udsnit af Jørgens brev til familien derhjemme

nes ejendele for at betale hospitalsopholdet; de blev dog ikke raske, men døde, hvorefter Karen stod uden en mønt på lommen i et fremmed land. Efter at have set billedet af Jørgen Hansens grav og brevet, han sendte hjem, virkede Ralphs fortælling om de to brødres sygdom og død ikke troværdig. Jeg besluttede mig for at undersøge kirkebøgerne på New Zealand og finde ud af, hvornår de tre søskende var døde. Jeg bestilte fem forskellige kopier via internettet, hvoraf de fire var dokumentation for Karen, Rasmus og Jørgens død samt Karens vielse; den sidste var en nitte. Man skal helst ramme rigtigt med sine forespørgsler, da hver kopi fra kirkebøgerne på New Zealand koster 20 NZ dollar/100 danske kroner. Jeg fik bekræftet, at Jørgen var død i 1907, Rasmus i 1910 og Karen i 1912, og at Karen blev gift i 1883. Karens vielse og død passer med oplysningerne fra Ralph, men overleveringerne om, at de tre søskende kom fra en stor farm i Danmark samt om brødrenes sygdom og død, er tilbagevist.

Efter besøget hos damerne i Horsens har jeg tjekket kirkebøgerne angående personerne, de fortalte om, og her dukkede en adresse i Horsens op – TUGTHUSVEJ. Det var den adresse, Ralph troede hørte til Glattrup Skov. Tugthusvej er sandsynligvis den adresse, familien på New Zealand har brugt til at kontakte den danske del af familien; det er måske også herfra, at billedet af Niels Hansens familiegravsted er sendt til New Zealand. Tugthusvej hedder i dag Fussingsvej.

Maleriet, der måske viser huset fra Glattrup Skov

En ny familie

For at holde styr på personerne, blev de tastet ind i et slægtsprogram. På internettet søgte jeg efter flere oplysninger end dem, Ralph havde givet om familien på New Zealand, og jeg fandt mange oplysninger om Karen Hansens mand og hans broder, som drev trykkerivirksomhed og udgav aviser. Karens mand var emigreret fra England. Jørgen og Rasmus døde ugifte, og Karen havde et hårdt liv de første år, men jeg tror, hun havde det rimeligt, efter at hun blev gift, fordi hendes mand var en aktiv og dygtig trykker. Karen og hendes mand fik en datter og en søn. Datteren blev ikke gift, men sønnen førte slægten videre på New Zealand.

Nu er der tilbage at få videregivet de mange oplysninger til familien på både dansk og engelsk. Jeg overvejer at lægge det hele på internettet. Jeg henvendte mig til Horsens Folkeblad, og journalisten skrev en artikel mere med Jørgen Hansens brev om turen til New Zealand.

Jeg fik nærmest en ny familie og gode venner ved at gå på lokalarkivet. Opgaven gav mig mange spændende oplevelser. Jeg fik udvidet kendskabet til New Zealand og mulighed for overnatning, hvis jeg kommer til New Zealand. Jeg havde ikke tænkt over, at fattige folk brugte alle deres sparepenge og satte livet på spil på en tre måneder lang tur ombord på et skib for at søge lykken i New Zealand. De kom fra elendighed i Danmark, og mange fik det sikkert ikke bedre i deres nye land. Ralph oplyste for øvrigt, at staten i New Zealand betalte sejlturen for mange fra Skandinavien for at tiltrække kvalificeret arbejdskraft.

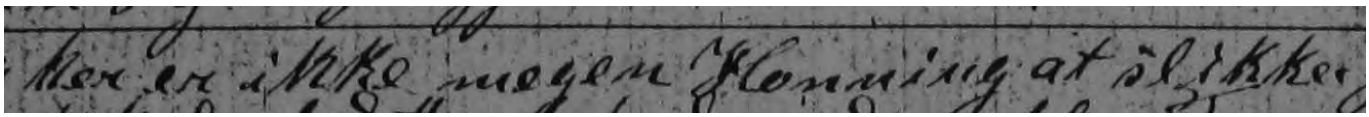

Endnu et klip fra Jørgens brev. Han skriver: "her er ikke megen Honning at slikke"

DIS-Danmarks deltagelse i svenske slægtsforskerdage

Af Gitte Christensen
Rebæk Søpark 3, 622
2650 Hvidovre
tlf. 36 44 97 47
gsc@ofir.dk

Hvert år afholdes svenske slægtsforskerdage hvert år den sidste weekend i august. Sveriges Släktforskarförbund (forbund af slægtshistoriske foreninger) og DIS-MITT (Föreningen DIS' midt-svenske afdeling) stod for årets arrangement. Svenske slægtsforskerdage har været afholdt en del år.

Slægtsforskerdagene afholdes forskellige steder i Sverige, og i år blev de afholdt i Gävle 25. -26. august. Gävles latinske navn er Gevalia, og det er ikke tilfældigt, at et kaffemærke har dette navn, idet det produceredes i Gävle. Gävle ligger 149 km nord for Stockholm.

De svenske slægtsforskerdage består dels af en række foredrag, dels af en messe, hvor foreninger kan have en stand.

Hvert år er der et tema. I 2012 var det "Rejser i tid og rum". Det skal ikke forstås som tidsrejser. Det havde ellers været banebrydende og ville nok have givet væsentlig mere omtale. Rejser kan have forskellige længder og forskellige mål. Det kan være den korte rejse til det lokale marked eller emigrationen til USA. Rejsen kunne ske til fods, til hest, med dampskib osv.

Det er i øvrigt passende, at temaet "Rejser i tid og rum" er i Gävle, idet Sveriges Järnvägsmuseum/jernbanemuseum ligger her.

DIS-Danmark i Sverige

DIS-Danmark deltog i år, hvor vi delte en stand med DIS-Norge. På den side, vores stand lå på, var der kun DIS-foreninger. De øvrige to foreninger var Föreningen DIS og DIS-MITT (DIS-Midtsverige), så de tre nordiske DIS-foreninger kunne findes samlet. Standen var bemandet i hele åbningstiden, dvs. lørdag fra 9-17 og søndag fra 9-16.

Fire personer blev sendt til Sverige: formand Susanne Fuglsang, kasserer Knud Haaning Andersen og nyhedsredaktør Gitte Christensen. Tidligere bestyrelsesmedlem Ruben Højmark, deltog også. Han har i mange år deltaget i det nordiske samarbejde og således også i år.

Det primære formål med at deltage er at etablere kontakter til Norge og Sverige, så vi kan få inspiration til, hvordan vi kan gøre tingene mere spændende i Danmark.

Det er efterhånden en del år siden DIS-Danmark har været repræsenteret ved De Svenske Slægtsforskerdage med stand på udstillingen. Så det var en spændt flok, der drog af sted med en tætpakket bil med grej og materialer til udstillingen.

Messestand, roll ups, lærred, projektorer, computere, Dannebrogsflag, duge og et hav af småting, som man uden tvivl nok står og mangler midt i det hele.

På udstillingsstedet havde vi i forvejen lejet borde og stole.

Vi uddelte ældre numre af Slægt og Data, foldere og andet af foreningens hvervemateriale. Og havde Sogn-Herred-Amt med til salg.

Den røde prik øverst til højre viser, hvor Gävle ligger. 149 kilometer nord for den svenske hovedstad: Stockholm.

Sådan ser bilen ud, når den er pakket til de svenske slægtsforskerdage.

DIS-Danmarks stand lørdag morgen lige inden udstillingen åbner. Ruben Højmark er klar til at tage imod de besøgende, mens Susanne Fuglsang og Knud Haaning gør pc'erne klar, så vi kan vise de besøgende gode hjemmesider til slægtsforskning i Danmark.

De mange besøgende på vores stand fik hjælp og vejledning til slægtsforskning i Danmark og blev bekendt med de mange forskellige søgedatabaser, der rent faktisk findes, f.eks. Arkivalier Online og Politiets Registerblade for blot at nævne et par enkelte.

DIS- Norges stand.

Vil du vide mere

Vil du vide mere om årets svenske slægtsforskerdage, kan du besøge den officielle hjemmeside: www.sfd2012.se.
Svenske slægtsforskerdage 2013 finder sted 24.-25. august i Köping.

Besøg i Föreningen DIS' slægtsforskerstue

På turen hjem fra Gävle besøgte Susanne Fuglsang og Gitte Christensen Föreningen DIS' slægtsforskerstue, som ligger i Linköping. Det indeholder også foreningens kontor. Det er beliggende i Gamla Linköping, som er en slags frilandsmuseum med gamle bygninger. Det svarer til, at DIS-Danmark etablerer et kontor i Den gamle by eller på Frilandsmuseet.

Er du interesseret i svensk slægtsforskning, så besøg Föreningen DIS' hjemmeside: http://www.dis.se.

Svenskere glæder sig til at tale med DIS-Danmark

Föreningen DIS' stand.

Kartoffeltyskere i Slesvig

Af Per Helge Nissen
Bakketoppen 21, Bellinge
5250 Odense SV
Tlf. 2015 2126
itnisse@webspeed.dk

Denne lidet flatterende betegnelse er kendt af de fleste i min generation. Som barn tænkte jeg: Er det tyskere, der dyrker kartofler ovre i Jylland? Så stødte jeg på ordet 'Kolonist' i en Slesvigsk Kirkebog. Aha, tænkte jeg, nu bliver det til noget. Jeg så for mig, at familien kom fra en lille solbeskinnet ø, hvor man dasede på verandaen med en kølig drink, medens slaverne sørgede for det fornødne.

Men det skulle vise sig at være anderledes.

Mange slægtsforskere har mødt denne gruppe mennesker, men kun få kender historien om, hvordan det gik til, at de kom til Danmark. Et af de steder, hvor man kan få en fyldestgørende forklaring er i *Kolonisten Atlas*, der er udarbejdet af Ilona og Johannes Hansen i samarbejde med *Arbeitskreis Plaggenhacke*.

Sådan startede det

Den danske konge Frederik V hvervede omkring 1761 en lang række mennesker fra de tyske områder omkring Württemberg, Baden, Pfalz og Hessen til at komme og opdyrke de store hede- og moseflader, der var i Slesvig (og længere nordpå i Jylland). Opdyrkningen af hedeområderne blev anbefalet kongen af grev Bernstorff i 1757. Folk i det sydtyske område var efter en syv år lang krig, hvor mange europæiske lande var indblandet, interesserede i at flytte et sted hen, hvor der var fred. Desuden fik gesandten i Frankfurt, Moritz, en Louisdor (en fransk guldmønt) i præmie for hver hvervet kolonist. Lettjente penge for gesandten, og der var mange, der meldte sig som kolonister.

Nu kom der nogle slægtsnavne til Slesvig, som man ikke var vant til. Det var navne som Erbele, Kunstmann, Kohlhammer og mange andre sydtyske familienavne.

Alle skulle registreres med navn, hjemsted, beskæftigelse samt formue- og familieforhold, inden de kom igennem Das Rote Tor (den røde port) i Flensborg.

Levevilkår

Desværre viste det sig, at det ikke var erfarne og dygtige landbrugsfolk, men dygtige håndværkere uden dyrkningserfaring eller sågar almindelige arbejdere, man havde fået flyttet til Slesvig, og desuden var de fleste uformuende.

Områderne, der var afsat til kolonisterne, var udpeget, og ved ankomsten fik de udleveret: 1 plov, 1 harve og 2 trækokser. Så skulle de hurtigst muligt forberede jorden til såning, og når den var klar, fik de udleveret korn til udsæd og forskellige frø til at så i køkkenhaven.

Der var langt mellem husene i områderne, og det var ikke alle, der var så heldige ved lodtrækningen at få et stykke jord med en bolig, så de havde tag over hovedet; i stedet måtte de bo i en jordhule på seks x fire alen, indtil deres hus blev færdigt.

Det var en bekostelig affære for de ansvarlige for projektet at bygge de mange huse til kolonisterne. Opførelsen af husene blev dengang som nu udbudt til områdets håndværkere. På en bestemt dag blev det så bekendtgjort, hvilke håndværkere der havde fået byggeopgaverne.

Byggestil

Husene blev bygget efter princippet: alt under ét tag. De bestod af et længehus, der var 42 fod langt og 30 fod

Das Rote Tor i Flensborg

Kolonister på vandring

Sådan kunne kolonisternes huse se ud

bredt. Huset var bygget uden køkken og skorsten. Røgen fra det åbne ildsted skulle trække ud gennem den store port i enden af bygningen. Ved indflytningen fik man udleveret 2 får og 1 malkeko.

Desuden fik de dyrefoder og brændsel, men ellers var de nu overladt til sig selv.

Men alene det at flytte fra jordhytten til huset gjorde dagen til en festdag for kolonisterne, og inden længe havde de fået bygget køkken og skorsten.

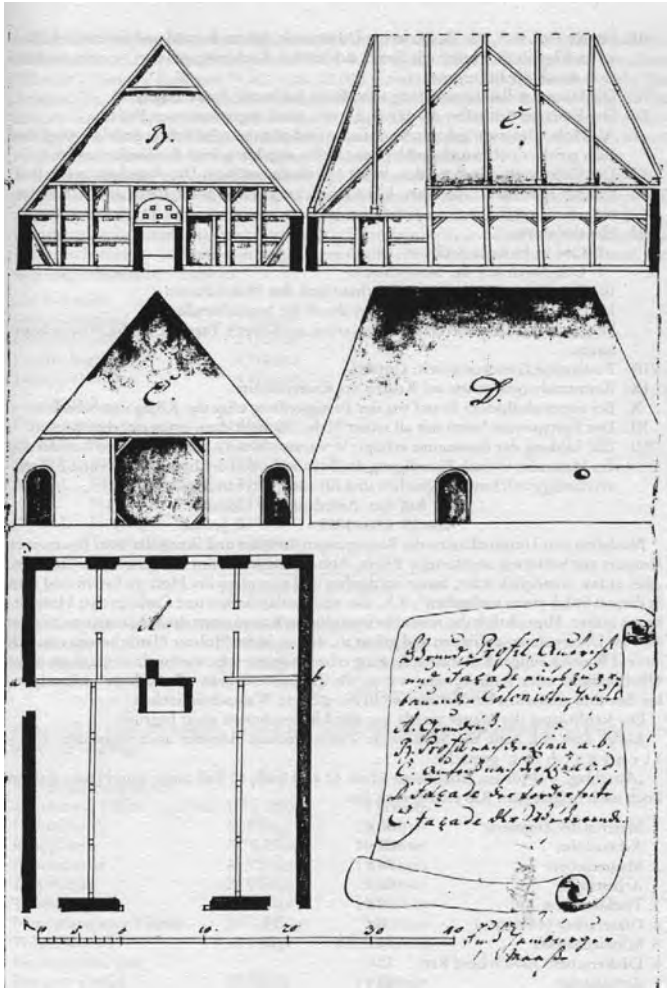

Skitse over et kolonisthus

Kort over området. De røde cirkler med numre viser kolonierne

Grøntsager

Den vanskelige jord gjorde, at mange ikke var så heldige med udbyttet af korn, og derfor begyndte man at dyrke andre afgrøder. Blandt andet kartofler. Det er herfra ordet 'kartoffeltysker' stammer. Ligeledes begyndte man at dyrke andre spændende grøntsager, som blev solgt på torvedagen med stor succes, ikke kun for køberne af grøntsager, men også for kolonisterne, der tjente gode penge på handelen med de gode varer. De danske bønder så med skeptiske øjne på kolonisternes dyrkning af kartofler og grøntsager, men for kolonisterne betød det store fortjenester.

Mange af de oprindelige beboere brugte derfor også et ringeagtende udtryk, *'Kanissen'*, om kolonisterne. Dette ord kommer af kanis, et hollandsk/frisisk ord for en flettet kurv til transport af frugt, som kolonisterne gjorde flittigt brug af, når de drog til markedet. Det varede dog ikke længe, før kolonisterne var anerkendte og agtede borgere i samfundet. Dette afstedkom da også ægteskabelige forbindelser med den lokale befolkning. Ikke så sjældent endda. Og det er her, vi støder på kolonisterne i kirkebøgerne.

Kolonisten Atlas

Der blev oprettet kolonier, som områderne blev kaldt, 47 steder. I amterne Gottorp, Flensborg og Tønder er disse registreret på gamle kolonistlandkort fra 1761 til 1763.

Alene i tidsrummet fra 1761 til 1765 regner man med, at der til disse amter kom ca. 1500 personer.

I anledning af Moor- und Heidekolonisationens 250-årsjubilæum i 2010 fremstillede Johannes og Ilona Hansen

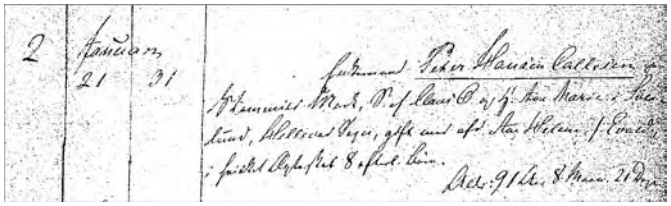

Oplysninger i Kolonisten Atlas

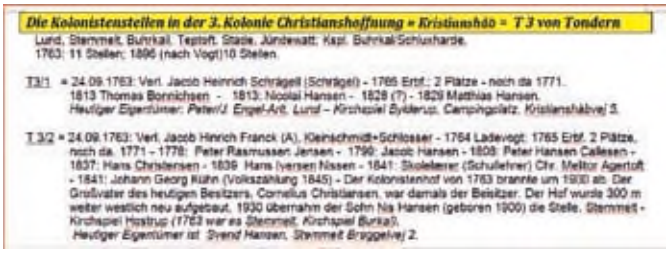

Begravelsesindførslen for Peter Hansen Callesen

bogen *Kolonisten Atlas*. Det skete i samarbejde med *Arbeitskreis Plaggenhacke*, der har alle rettigheder til materialet.

Kolonisten Atlas er en bog, der er uendelig svær at skaffe. Den bliver ikke genoptrykt, og de eksemplarer, der findes, går i arv i familierne, har jeg hørt.

Heldigvis har AK Plaggenhacke lagt informationerne over på en CD, der kan bestilles efter informationerne sidst i denne artikel. På CD'en er der rettelser til og med begyndelsen af 2012.

Hvad fik jeg så ud af at søge i Kolonisten Atlas?

For det første må vi jo konstatere, at datidens kirkebogsførere snarere skrev lydsprog i kirkebøgerne, end de brugte den aktuelle stavemåde. Et navn som Callesen kan for eksempel være stavet skiftevis med C og med K. Det hjælper på søgefunktionen kun at søge på en del af navnet. Da jeg søgte efter Peter Hansen Callesen og brugte hans fulde navn, fik jeg intet, men nøjedes jeg med Peter Hansen, så var der gevinst. Kolonisten Peter Hansen Callesen boede på Stemmild Mark, var enkemand og døde den 21. januar 1858. Hans første datter, Maria Kallesen, nu med K, blev født den 17. november 1811, og sidste barn blev født i 1824. Min søgning i Kolonisten Atlas gav følgende resultat: I kolonien Kristianshåb T3 fra Tønder i Stemmelt, Burkal Sogn finder jeg T3/2 i 1808 ejeren Peter Hansen Callesen, som i 1837 overdrog ejendommen til Hans Christensen. Disse oplysninger passede fint med det, jeg havde. Alle ejere indtil 2012 er opført, og den nuværende adresse står her også. I en liste over GPS-positioner kan man finde den nøjagtige position og den nuværende ejer. Der kan vist ikke være tvivl om, at han er 'min' Peter Hansen Callesen.

Selvfølgelig er sproget tysk, men mon ikke de mennesker, der har aner i Slesvig, kan så meget tysk, at det vil være forståeligt?

Efter at ejendommen brændte omkring år 1900, blev den genopført 300 meter vest for den oprindelige placering. Der eksisterer ikke et billede af den oprindelige gård, men en tegning viser, hvordan den må have set ud. Der er også et billede af den nuværende gård.

Enhver slægtsforsker må slikke sig om munden ved at få adgang til alle disse oplysninger.

Hvad får du så for pengene?

Et helt formidabelt opslagsværk over kolonierne i Flensborg, Gottorp og Tønder. Alt er dokumenteret med geografiske kort med fotografier af ejendommene, såfremt det har været muligt.

Hvordan får jeg så fat i materialet?

Bogen *Kolonisten Atlas* kan nu kun fås på CD. Formaterne er som nævnt Word, PDF og JPG.

Kolonisten Atlas på CD: 14,50 € + 2 € porto/forsendelse i Tyskland

Kolonisten Atlas på CD: 150 kr. inkl. porto og forsendelse i Danmark. Forudbetaling ønskes.

Bemærk, at der er ophavsret på indholdet på CD'en. Det må kun bruges til private formål. Alle rettigheder tilhører Arbeitskreis Plaggenhacke.

Bogen *Weg der Verzweifelten*: 115 kr. inkl. porto og forsendelse i Danmark. Forudbetaling ønskes.

Bestilles hos:
Johannes Hansen
Westerreihe 11
D 24988 Sankelmark
Tyskland
Telefon +0049 4630 5190
e-mail: jhbarderup@googlemail.com

eller:
Christian Winkel
Stielundsanderweg 1
D 24992 Jörl
Tyskland
Telefon: +0049 4607 720
e-mail: h-c.winkel@t-online.de

eller:
Ruth Christensen
Pebersmarkvej 36
6372 Bylderup Bov
Telefon: 7464 8804
e-mail: maru@ofir.dk

Adresse på internetsiden er:
www. plaggenhacke.de
Her findes informationer om aktiviteter og medlemskab af Arbeitskreis Plaggenhacke.

T 3/2: Der Colonist Cornelius Christiansen war um 1900 Eigentümer. In dieser Zeit brannte das Gebäude ab und wurde weiter westlich neu errichtet. Im Jahr 1930 übernahm sein Sohn Nis Hansen die Stelle. Heute, in der dritten Generation, im Besitz der Familie Hansen. Seit 1960 ist Svend Hansen Eigentümer (Bild rechts: ein Teil des neu errichteten Hofes) - Die Landwirtschaft wurde schon vor längerer Zeit aufgegeben.

Et eksempel på billedmaterialet i Kolonisten Atlas

Navnelister over kolonierne. Hvem der har ejet husene og i hvilke perioder. Fotografier, såfremt det har været muligt at fremskaffe dem. Og hvis du har lyst til at se stedet, hvor dine forfædre har boet, er der også GPS-positioner, så det er bare med at starte bilens GPS og komme afsted.

På CD'en leveres værket i tre versioner: PDF, Word og JPG. PDF og Word er søgbare formater, så det er ikke vanskeligt at finde de ønskede oplysninger.

Det er absolut årets gave til de slægtsforskere, der har familie i Slesvig. De kan garanteret finde nogle af deres aner på denne CD.

Hvad er så bedst: Bogen eller CD'en? Som førstevalg vil jeg tage CD'en. De fleste slægtsforskere har nu om dage en PC, og med informationerne lagt ind her, har man en databank, hvor man umiddelbart kan søge på alle oplysninger og i lynende fart få resultaterne frem. Det er måske en ulempe for nogle, at det skal foregå på en PC, og jeg kan selv godt lide fornemmelsen af en god bog, tilmed en fantastisk flot bog (har lånt den på biblioteket), men desværre er den ikke til at købe, medmindre man er en 'heldig kartoffel'.

Har du desuden lyst til at læse en spændende historie om kolonisternes usigeligt svære livsbetingelser, kan jeg anbefale *'Weg der Verzweifelten'*, skrevet af Günter Evers og udgivet i 2012. Den kan bestilles hos AK Plaggenhacke. Flere informationer ses på AK Plaggenhacke's hjemmeside.

Denne artikel er skrevet på baggrund af stor velvilje fra Ilona og Johannes Hansen, Christian Winkel og ikke mindst AK Plaggenhacke. Tak til dem.

Et must for alle slægtsforskere

Danmarks førende og ældste slægts- og personalhistoriske tidsskrift er blevet udgivet siden 1880 og bringer altid spændende artikler for danske slægtsforskere.

Bliv medlem af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie for 250 kr. om året og få tidsskriftet tilsendt. Det udkommer ca. maj og december.

Læs mere på www.genealogi.dk eller indmeld dig direkte på indmeld@gmail.com

Myter om slægten

Af Kirsten Agesen
Dannevirkevej 14,
9700 Brønderslev
kirstenagesen@nordfiber.dk

Da jeg læste bagsideartiklen i 'Slægt og Data' nr. 2 fra 2011, kunne jeg ikke lade være med at tænke på de myter og gode historier, der knytter sig til min mormors familie på fædrene side.

Min mormor, Gerda Martens, blev født i Havndal ved Hadsund i 1901. Hun havde brune øjne, og det forlød i min familie, at der var taterblod i familien. Denne historie var aldrig blevet verificeret, men vi syntes alle, at det lød spændende og eksotisk.

Taterblod

Da jeg startede på slægtsforskningen for ca. 3 år siden, valgte jeg at gå i dybden med min mormors slægt, der byggede på navnene Due og Martens – navne, der for en nybegynder i slægtsforskning var lette at finde i kirkebøgerne.

At min mormor skulle stamme fra tatere, kunne der ikke findes belæg for, men ved at gå tilbage fandt jeg frem til, at min tipoldemor hed Ane Jensine Vater, og nu slog det mig, at ordet tater og Vater måske var blevet forvekslet, og at der derved var opstået en misforståelse.

Det viste sig imidlertid, at jeg ikke var ene om at arbejde med Ane Jensine Vater. I min søgen efter Ane Jensine Vaters mand, min tipoldefar – Hans Joachim Martens – blev jeg via folketællinger ledt på sporet af, at han stammede fra Tyskland, nærmere betegnet Holsten. At finde frem til hans fødsel viste sig imidlertid at være en meget svær nød at knække, for folketællingerne fortalte om en fødsel i både Plön og Neumünster. At finde frem til en person i Tyskland er meget svært; jeg fandt frem til kirkekontorer i Neumünster, Plön og Rendsburg, og her bad jeg om – for gode ord og betaling – at få undersøgt, om Hans Joachim Martens stammede fra et af de respektive områder.

Kæmpeheld

Disse forespørgsler resulterede i et kæmpeheld for mig og en anden slægtsforsker. Det viste sig nemlig, at der var en Tove Martens, der også ledte efter Hans Joachim Martens, og kirkekontoret formidlede en kontakt. Det viste sig, at Tove Martens, hvis mand ligesom jeg er tipoldebarn af Hans Joachim Martens, også havde oplevet, at familiens mørke øjne blev gjort til genstand for gisninger om årsagen til disse mørke øjne. I denne gren af familien forlød det, at det skyldtes en spansk forfader, der var med hæren i Kolding, da slottet blev brændt af. Det viste sig, at ingen af myterne om de brune øjne var sande. Sandheden er, at Ane Jensine Vaters far var en tilrejsende galanterihandler fra Chribská i Tjekkiet, som besvangrede Ane Jensines mor, og som via retten prøvede at slippe for at betale til datteren. Han var en skidt fyr, der bankede den kone, han senere giftede sig med, og også her røg han ind i retssager. Denne prosaiske forklaring på de brune øjne er måske ikke så spændende i virkeligheden, så her blev der punkteret en myte.

Franske adelsmænd

Via Tove Martens blev jeg præsenteret for endnu en myte – denne gang vedrørende Martens-slægtens oprindelse. Hendes mands farfar, Carl Christian Martens fra Langå, havde lavet en biografi, hvorfra følgende citat stammer:

Daværende Hotelejer Martens, Hotel "Randers" i Randers, der havde foretaget flere Rejser i Europa for om muligt at opspore, hvorfra Slægten Martens oprindelig stammer, har til mig meddelt følgende:

I 1700-Tallet, rimeligvis ca. 1790-1800, mens Guillotinen i Frankrig arbejdede i Døgndrift, var der 3 Brødre (Adelsmænd?), som følte Jorden brænde under Fødderne, hvorfor de besluttede at rejse til køligere Egne og kom til det nordlige Tyskland og Holsten, den ene havnede i Byen Neumünster, hvor min Fader fødtes 5/11-1825 (død 14/7-1900).

Uægte søn af en tjenestekarl

Tove Martens og jeg har to gange besøgt kirkekontorerne i Neumünster og Rendsburg for at få fod på oprindelsen af Martens-familien. Det lykkedes os at finde frem til Hans Joachim Martens fødsel, men vi fandt den hverken i Plön eller i Neumünster. Derimod var der bid i kirkebogen fra Gross Vollstedt i kirkekredsen Nortorf, hvor moderen nedkom med sin uægte søn den 6. november 1825 i mormoderens bolig:

Hans Joachim, unehelicher Sohn der Thrina Elsabe Plambach, eine eheliche Tochter des weil. (weiland = afdød) Johann Plambeck, Inste in Gross Harrie und der Marike, jetzt verheiratete Selk in Gross Vollstedt.

Der angegebene Vater des Kindes ist Hans Jochim Martens, gebürtig zu Brügge, jetzt Dienst Knecht bey (bei) H. D. Hinzellmann in Neumünster, in dessen Wohnung, wo beide Personen gedient, die Schwangere auch geschlafen ist; entbunden ist die Person in der Wohnung ihrer Mutter Marike, jetzt verheiratete Selk in Gross Vollstedt.

Paten: 1. Jochim Glindemann in Gross Vollstedt
2. Jochim Selk
3. Thrine Kusche

[Hans Joachim, uægte søn af Thrine Elsabe Plambech, en ægtefødt datter af afdøde Johann Plambeck, Inderste i Gross Harrie, og Marike, nu gift Selk i Gross Vollstedt.

Barnets angivne Fader er Hans Joachim Martens, født i Brügge, nu Tjenestekarl hos H. D. Hinzellmann i Neumünster, i hvis Bolig/Lejlighed, hvor begge har tjent, og den gravide også har sovet (underforstået blevet gravid); Personen er blevet forløst i Boligen/Lejligheden hos hendes Moder, Marike, nu gift Selk i Gross Vollstedt.
Faddere:

1. Jochim Glindemann in Gross Vollstedt
2. Jochim Selk
3. Thrine Kusche]

Myten punkteret

Allerede her begyndte myten om adelsmændene fra Frankrig at blegne. Hans Joachim Martens far stod jo opført i kirkebogen som født i Brügge i Holstein, og eftersom den franske revolution og brugen af guillotinen fandt sted i 1790'erne, lød det usandsynligt, at den angivne far, der var karl, skulle have adelige rødder. Lang tids efterforskning førte også frem til, at faderen, der var født i 1798, og farfaderen med fornavnet Johann begge var født i Holsten i nærheden af byen Preetz. Disse informationer punkterede definitivt myten om de franske adelsmænd.

Har du endnu vores nye hjemmeside til gode?

Så klik ind på www.slaegtogdata.dk?

Du logger dig på med medlemsnummer som brugernavn og dit postnummer som kodeord første gang.

Nyt fra lokalforeningerne

Denne side er tænkt som et sted, hvor vores efterhånden mange lokalforeninger kan komme til orde og berette om, hvad der sker ude omkring i landet. Nye initiativer, spændende møder. Der er meget, som kan fortjene lidt spotlys.

Annoncer for foredrag, kurser m.v. kan ses i kalenderen s. 33 eller på foreningernes hjemmesider.

Fra Sokkelund Herreds Genealogiske Forening til DIS Sokkelund Herred

Midt i 1990'erne var vi en blandet flok nysgerrige studerende, der en gang om ugen mødte op på Rigsarkivet for at få indblik i slægtsforskningens mysterier. Vores baggrunde var meget forskellige fra person til person – nogle havde tusinder opført i deres slægtsprogram, andre kun notater på papirlapper i en trækasse, men for alle gjaldt det om at tilegne sig så meget som muligt af undervisningen, som vores lærer – nu afdøde Georg Simon – tirsdag efter tirsdag gav os. Vi fik her indblik i, hvordan vi kunne benytte arkivalierne på arkivet, da vi efter hver undervisningstime havde 2-3 timer til at arbejde med bl.a. kirkebøger og folketællinger.

Helt naturligt blev vi en lille sammensvejset gruppe, og da Georg Simon i efteråret 1999 spurgte, om vi ville være med til at danne en forening for slægtsforskere i det gamle Sokkelund Herred, var vi straks med på idéen. I marts måned 2000 blev der så afholdt stiftende generalforsamling, og 'Sokkelund Herred Genealogiske Forening' var en realitet.

Bestyrelsen blev på syv medlemmer med Georg Simon som formand. Da vi ikke havde lokaler, hvor vi kunne mødes og holde bestyrelses- og medlemsmøder, gik vi straks i gang med at lede efter et sted, hvor vi kunne være. Vi fik tilbudt lokaler på 1. sal i en fabrik på Sydholmen i Hvidovre, som vi af ejeren fik stillet til rådighed og samtidig lov til at indrette efter eget ønske. Med knofedt og lidt maling blev de 150 m² hurtigt til nogle meget indbydende og flotte lokaler, og med stor velvillighed fra medlemmer, venner og bekendte blev der fyldt op i både køkken og mødelokaler med borde, stole, skabe m.m. Vi fik samlet en masse brugte pc'er og læseapparater, og desuden strømmede bøger og hæfter af genealogisk interesse til, så de fleste af reolerne blev fyldt.

Allerede otte måneder efter første generalforsamling havde vi 80 medlemmer. Aktiviteterne lå på et højt niveau med flotte informationsfoldere til udlevering på arkiver, biblioteker m.m., en række foredrag med emner som 'Slægtsforskeren og computeren', KIP-projektet, lægdsruller og lægearkiver – alle afholdt i vores nye lokaler, hvor vi også afholdt det første weekendkursus. Året efter foreningens start var vi medarrangører til en forelæsningsrække i samarbejde med Folkeuniversitetet. I de forløbne år har vi fulgt oplægget med 2-3 foredrag pr. halvår + en tur 'ud af huset' med besøg på arkiver, institutioner, biblioteker, kirker og kirkegårde m.m. Vi har desuden gennem alle årene arrangeret undervisning i gotisk skrift og computerrelateret slægtsforskning, og vi nyder ved hver undervisningsaften, at vi har et undervisningslokale, så der er fredeligt og roligt i det store arbejdslokale, hvor KIP-indtastningen sker ved 6-8 computere.

Til fri afbenyttelse for medlemmerne er næsten alle vore hyldemeter stoppet med over 1300 bøger og hæfter, som er registreret i et regneark. Medlemmer kan også hjemmefra søge på vores hjemmeside efter bøger, som de gerne vil se nærmere på. På hjemmesiden ligger også en Videnbank, hvor en række medlemmer har oplyst om deres forskningsområder. Fire gange årligt udsendes et Nyhedsbrev med diverse indlæg fra medlemmer samt en oversigt over de kommende arrangementer i og uden for vores lokaler.

Efter en henvendelse fra DIS-Danmark og et efterfølgende informationsmøde i 2010 besluttedes det på en generalforsamling, at foreningen fremover skulle være en selvstændig lokalforening under DIS-Danmark med alle de fordele, dette medførte. I 2011 ændrede foreningen således navn til det nuværende DIS Sokkelund Herred.

John Bils, næstformand

DIS-Nordvestjylland

En ny forening har set dagens lys, idet Slægtshistorisk Forening for Thy efter en del forhandlinger har besluttet at konvertere til at blive en lokalforening under DIS-Danmark.

Det skete ved en ekstraordinær generalforsamling den 22. september, hvor der var 100 % opbakning bag beslutningen om at nedlægge den oprindelige forening. Efter denne generalforsamlings afslutning gik man over til en stiftende generalforsamling for DIS-Nordvestjylland, og også her gik alt glat igennem. Der var 23 deltagere til stede, og en bestyrelse blev fundet: den kom til at bestå af Lars Winther Rasmussen, V. Assels, Peter Olsen, Thisted, Søren Kjær Nielsen, Thisted, Herdis Kristensen, Hillerslev, og Jens Eg, Thisted. De tre sidstnævnte er fra den 'gamle' forening. Elly Bloch, Flade, og Ove Rasmussen, Hillerslev, blev suppleanter.

Efter den vellykkede stiftende generalforsamling var

der foredrag ved slægtsforsker Kathrine Tobiasen, Randers, over emnet 'fæsteforhold'.

Bestyrelsen har senere konstitueret sig med Jens Eg som formand, Lars Winther Rasmussen som kasserer og Peter Olsen som sekretær og webmaster.

Man har siden stiftelsen haft åbent hus én lørdag og foredrag om diverse arkivhistorier og oplysningers betydning i kirkebøger ved Niels Vestergaard Larsen, Mors, en anden lørdag – begge dele med pæn deltagelse.

Nu mangler vi blot at få overbevist de øvrige medlemmer fra Slægtshistorisk forening for Thy om, at de med fordel kan overføre deres medlemskab til DIS-NVJ. Dertil kommer, at vi allerede har fået medlemmer, der ligger i 'yderkredsen' af det område, som vi havde tanker om at dække. Men alle er meget velkomne i vor forening – uanset postadresse. Kontakt os blot!

Yderligere informationer kan findes på www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/nordvestjylland, hvor der også er mailadresser på bestyrelsen, hvis man ønsker direkte kontakt.

Jens Eg, formand

Ny slægtsforskerforening i Næstved

Siden oktober 2012 har en arbejdsgruppe bestående af 5 personer arbejdet på at få startet en selvstændig slægtsforskerforening under DIS-Danmark. Vi er nu kommet så langt, at der indkaldes til stiftende generalforsamling torsdag den 7. februar 2013 kl. 19.00 på Grønnegades Kasserne, lokale 117, Grønnegade, 4700 Næstved.

Alle, der har slægtsforskning som hobby, er meget velkomne til at deltage i foreningen. Der er ikke noget krav til, hvor meget eller hvor der slægtsforskes og ej heller til ens erfaringsniveau.

Den foreningsprofil, vi indledningsvis vil arbejde med, vil søge at leve op til, hvad DIS står for, nemlig databehandling i slægtsforskning. Dvs. vi satser på at lave en mere 'teknisk' forening, hvor det handler om de hjælpemidler og søgemuligheder, vi har til rådighed fra bl.a. DIS-Danmark og andre steder. Udover dette vil der også være andre aktiviteter såsom besøg på rigsarkivet og foredrag om forskellige relevante emner, men her må det være medlemmerne og deres behov, der sætter programmet.

Formanden for DIS-Danmark, Susanne Fuglsang, samt flere bestyrelsesmedlemmer vil være til stede på den stiftende generalforsamling.

Efter generalforsamlingen er der foredrag af cand. mag. Michael Dupont, arkivar på rigsarkivet, om emnet 'De slægtshistoriske samlinger'.

Hvis du vil vide mere, er du velkommen til at ringe til Kaj Holdensen på tlf. 21 12 98 18 (efter kl. 17.00) eller Per Hartvig-Olsen på tlf. 30 95 37 95 eller sende en e-mail til kaj@holdensen.com.

Kulturnatten på Rigsarkivet

Arne Christiansen
Langelinie 34 C
5230 Odense M
Tlf. 66 13 31 34
christiansen@dis-danmark.dk

Fredag d. 12. oktober fra 18.00 -23.00 holdt Rigsarkivet åbent for interesserede gæster.

Der var lagt et stort forarbejde i arrangementet af bl.a. Michael Dupont. Der skulle skaffes en række frivillige hjælpere til at holde styr på de mange aktiviteter.

Nedenstående ses det samlede vagthold med enkelte undtagelser.

Rundvisninger

Omkring 500 af gæsterne benyttede muligheden for at komme med på en af de 27 guidede rundvisninger i magasinerne, den gamle læsesal og Harsdorffsalen. Disse rundvisninger var blot et af en række tilbud.

Skriværværksted

Der var således oprettet et skriværværksted, hvor man kunne prøve kræfter med fortidens skriveredskaber, gåsefjerpen, blæk og sand. Udfordringen blev yderligere skærpet, idet det ikke var vores almindelig alfabet der skulle benyttes, men derimod det gamle gotiske håndskriftalfabet. Der var stor koncentration omkring opgaven.

Struenseudstillingen

I vejledningsområdet kunne udstillingen om Danmarkshistoriens berømteste livlæge, Struensee, studeres. Udstillingen viser hans underskrevne tilståelse, hans tand og dronningens falmede strømpebånd, der endte med at fælde Struensee.

Ved du, hvem du er

I skolestuen causerede DR journalist, Kristine Sølling Møller, fra det populære program "Ved du, hvem du er". Hun fortalte, hvordan det har været at følge sporene til-

bage i historien og opklare en række kendte danskeres forfædres skæbner og familiehemmeligheder. Det var en aktivitet, der trak mange tilhørere.

Udstilling af arkivalier

På selve læsesalen var der indrettet en lille udstilling af arkivalier samt etableret salg af bøger.

Forsøg på smitning med genealogitis

Der blev også udleveret en lang række orienteringsfoldere om vores hobby fra Statens Arkiver, SSF og DIS-Danmark, herunder foreningens hæfte 'Hjælp til nybegyndere'. Vi troede, at vi havde taget rigeligt med, men en time før lukketid var der udsolgt!

Slægtsforskerklinik

Endelig var der oprettet en Slægtsforskerklinik, hvor erfarne doktorer lyttede sig frem til problemerne med det tilhørende stetoskop. Formålet var at yde hjælp til gæster, der havde et specielt problem med deres forskning. Langt de fleste var dog nybegyndere, og disse forsøgtes smittet med Genealogitis, en uhelbredelig 'virussygdom'. Sygdommens danske navn er slægtsfeber. Klinikken var flittigt besøgt.

Genealogitis

Du er ramt af sygdommen, hvis du kan svare ja til blot et af nedenstående udsagn:

1. Du oplever en let stigende interesse for gamle albums, fotografier, breve og postkort.
2. Du kan få lyst til at genkalde bedsteforældres historier om deres barndom og baggrund.
3. Du mærker forøget trang til at se eller gense steder, hvor dine forældre og bedsteforældre er født.
4. Du kommer tit i tanke om efternavne i din familie, og synes, at de må undersøges nøjere.
5. Du planlægger din TV-kigning for at følge med i "Ved du, hvem du er", og lignende programmer.

Var det en succes?

Ja. Tilbuddene må have været gode nok for i løbet af aftenen passerede ca. 2.200 gæster gennem arkivet.

KONTINGENT 2013

Kontingentet for 2012 er uændret 200 kr. Familiemedlemskab koster 300 kr.

Er du tilmeldt PBS, bliver kontingentet trukket på din konto i januar måned. Er du ikke tilmeldt PBS, skulle du have modtaget et indbetalingskort, som skal være betalt senest 31. januar 2013.

Bor du i udlandet, får du ikke nogen opkrævning fra os. Du skal selv sørge for betaling af kontingentet.

Du har følgende muligheder:
På vores hjemmeside Slaegtogdata.dk finder du, når du har logget dig ind under *Foreningen / Forny medlemskab for udenlandske medlemmer,* en mulighed for at betale kontingentet med et internationalt betalingskort, såsom MasterCard, American Express etc.

Har du en dansk bankkonto med netadgang, kan du overføre de 200 kr. til vores bankkonto, reg. nr. 9570, konto 5012058. Du kan også få din bank til at overføre beløbet. Husk at opgive medlemsnummer.

NB – Undgå at bruge overførsel via udenlandsk bank.

Gør du det alligevel, så vær opmærksom på, at du selv skal betale gebyret i den forbindelse.

Betaler du via en udenlandsk bank, skal du indbetale 275 kr., så vi får vores udgifter til gebyr dækket. Bliver der alligevel trukket et ikke dækket gebyr hos os, sender vi dig efterfølgende en regning på det.

Bor du i udlandet, kan du ikke bruge PBS, selvom du har en dansk bankkonto.

Er dit kontingent ikke betalt den 31. januar, bliver du slettet af medlemsfortegnelsen, og du får ikke det efterfølgende nummer af Slægt og Data.

LOKALFORENINGSKONTINGENT

Er du også medlem af en lokalforening bliver kontingentet for de fleste lokalforeninger opkrævet sammen med kontingentet for DIS-Danmark. Dette vil fremgå af betalingskortet eller PBS adviseringen.

Knud Haaning Andersen
Rugvænget 73
7400 Herning
kasserer, Dis-Danmark
mail: kasserer@dis-danmark.dk

Adresseændring foretages via hjemmesiden:

Gå ind på www.slaegtogdata.dk/foreningen/medlemmerne/adresseaendring-m.m

Udmeldelse og ændring medlemskab

Du ændrer f.eks. almindeligt medlemskab til familiemedlemskab eller omvendt ved at kontakte kassereren: kasserer@dis-danmark.dk

Københavnske skiftearkivalier på Daisy

Af Ove Jensen
ove-e@123dk.dk

Rigsarkivet har navneregistre til københavnske skiftearkivalier. Især gruppen **Navneregister til forseglingsprot. og hvidebøger 1863-1943** volder problemer, når henvisningerne skal bruges til bestilling via Daisy.

Nu ligger navneregistrene også på AO under **Københavns Skiftekommission indtil 1919/Navneregister: Hovedregister.** Der henvises til to slags protokoller, **Hvidebøger,** som omfatter dødsboer uden noget at skifte (nærmest dødsregistreringer), og **Forseglingsprotokoller,** som omhandler egentlige skiftesager.

Opsøgning af forseglingsprotokoller via Daisy

Når man slår op i **Navneregister til forseglingsprot. og hvidebøger (Navneregister: Hovedregister)**, er en henvisning til f.eks. Pr.52-669 helt enkelt til den *hvidebog,* der har nr. 52 på ryggen. Sagsnr. 669. Hvidebøgerne står i selvbetjeningen.

Anderledes stiller det sig med henvisning til *foresglingsprotokoller,* hvor registret henviser med tal og bogstaver, f.eks. 3/1061 2H.

I **Daisy** slås op under **Hof- og Stadsretten** med arkivserie **Forseg** *(Forseglingsprotokol),* og derpå vælges serie **Forseglings- og Registreringsprotokol 1863 – 1943.** Så kommer der en lang række forseglingsprotokoller op (554 enheder), men umiddelbart intet der ligner henvisningen fra navneregistret! Følgende eksempel vil vise, at der alligevel er mening i det.

Skrædderen Villads Nielsen døde i København 1894, derfor slås op i **Navneregister til forseglingsprot. og hvidebøger for 1894:**

Henvisningen er 3/1061 2H

Nu skal henvisningen (3/1061 2H) dissekeres til Daisy (følg med på skærmudsnittet):

1. Bageste bogstav (**H**) bruges til at identificere den del af serien, der starter med H.
2. Det næstsidste tal (**2**) bruges til at udpege undergruppen, altså H2.
3. Så bruges tallet foran skråstregen (**3**) til yderligere undergruppering, altså H 2 3.
4. Endelig vælges den protokol, der har løbenr. (**1061**) i fra/til-intervallet. Her altså i protokol nr. 1515.

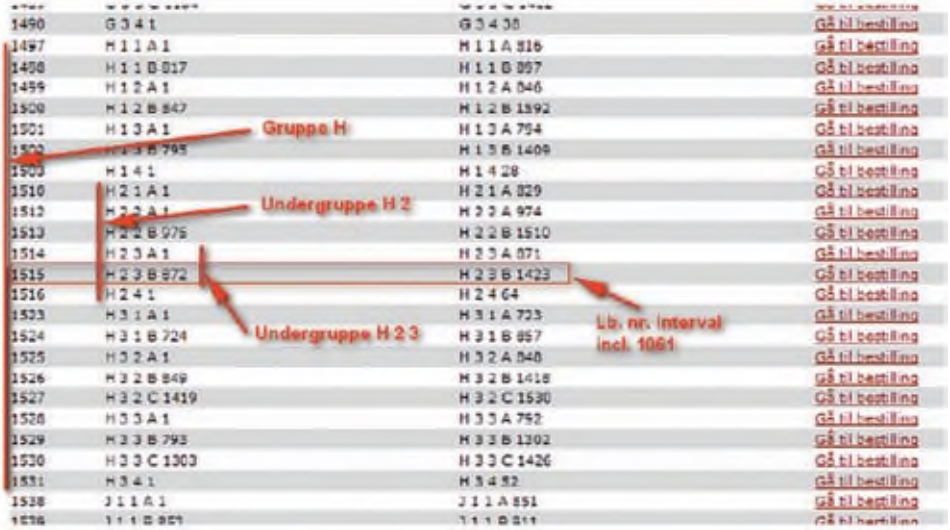

Så er det blot at fortsætte Daisy-forløbet ved udfor nr. 1515 at klikke på *Gå til bestilling.*

Når bestilte forseglingsprotokol så ankommer, slås op på sag nr. 1061.

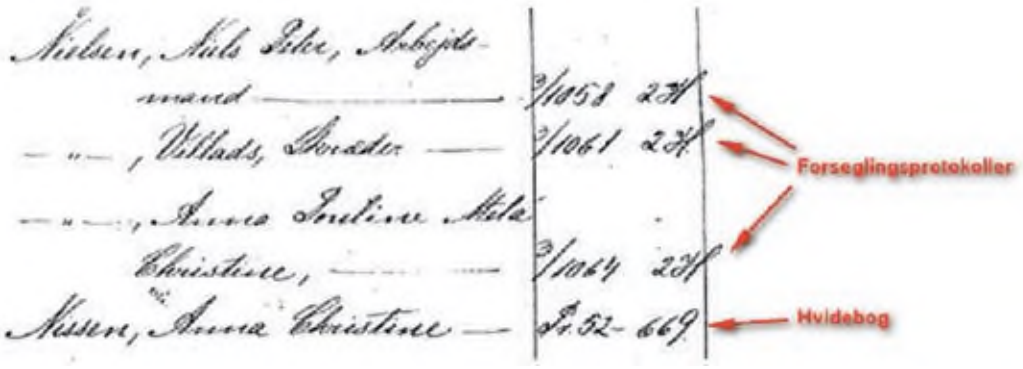

Kalender

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Torsdag 3. januar kl. 9.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36, Odense	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 8. januar kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 9. januar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Kæltringer, lusepustere og undermålere. Foredrag v/Asger Thomsen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Torsdag 10. januar kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Legacyaften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 14. januar kl. 10.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Gotisk begynderhold 4. Nyt hold starter – over 7 gange	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 14. januar kl. 12.30-14.00	Schacksgade 39, Odense	Gotisk læsekreds. Nyt hold starter – over 7 gange	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 15. januar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8 2650 Hvidovre	Pasprotokoller. Foredrag v/Michael Dupont	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/Sokkelund
Torsdag 17. januar kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Uægte børn/plejebørn og ugifte mødre. Foredrag v/Agnete Birger Madsen	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 22. januar kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 23. januar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Slægtscafé v/Preben Aagaard Nielsen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Onsdage 23. og 30. januar samt 6. februar kl. 9-12	Schacksgade 39, Odense	Kursus i at lave hjemmeside, I-III	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 30 januar kl. 19.00-21.30	Seniorcentret, Hestens Bakke 23, Helsingør	Eksempler på hvordan man finder kongelige og familieretlige bevillinger og lokalisering i DAISY. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Tirsdag 5. februar kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 6. februar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Søens folk. Foredrag v/Hans Peter Poulsen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Torsdag 7. februar kl. 9.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36, Odense	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 12. februar kl. 19.00	Forsamlingsbygningens sal, Østergade 9, Hjørring	Brugen af internet i slægtsforskningen. Status anno 2013. Foredrag v/Svend-Erik Christiansen	Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn og DIS-Danmark	http://asgerb.wix.com/oz7lo
Tirsdag 12. februar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 2650 Hvidovre	KIP-portalen. Foredrag v/Poul Wachmann	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/Sokkelund
Torsdag 14. februar kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Hvad finder du på lokalarkiverne?	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 19. februar kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 20. februar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Slægtscafé v/Preben Aagaard Nielsen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Torsdag 21. februar kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Sikkerhedskopiering, orden og system i dine slægtsdata	DIS-Odense	www.dis-odense.dk

Mandag 25. februar kl. 19.00-21.30	Seniorcentret, Hestens Bakke 23, Helsingør	Kildeportalen og andre DIS-Danmark aktiviteter. Foredrag v/Poul Wachmann	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Tirsdag 26. februar kl. 19.00	Fritidscentret, Vestergade 15, lokale 8, Randers	Slægtsforskning i Sønderjylland/Tyskland. Foredrag v/Inger Buchard	Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers, DIS-Danmark og FU	www.slaegtranders.dk
Onsdag 27. februar kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Hunderupskolen fra rytterskole til Sdr. Boulevard. Foredrag v/Tom Bage	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 5. marts kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 6. marts kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Med tog og damper. Foredrag v/Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Torsdag 7. marts kl. 9.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36, Odense	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 12. marts kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Det daglige brød ('Underdanmark'). Foredrag v/Jens Engberg	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 19. marts kl. 9.00-12.00	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi, workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 19. marts kl. 17.00	Gentofte Lokal-historiske Arkiv, Ahlmanns Allé 6, Hellerup	Orientering om Arkivets muligheder	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/ Sokkelund
Onsdag 20. marts kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Slagtebænk Dybbøl og Slaget om Als. Foredrag v/Tom Buk-Swienty	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 20. marts kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Slægtscafé v/Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbhnord
Mandag 25. marts kl. 19.00-21.30	Seniorcentret, Hestens Bakke 23, Helsingør	Generalforsamling. Herefter: Helsingør og Vejle i 1700-årene. Foredrag v/Lone Hvass	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Torsdag 4. april kl. 19.30	Viborg Hovedbibliotek, Vesterbrogade 15, Viborg	Skifterne fortæller. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn, DIS-Danmark og FU	www.viborgslaegt.dk
Tirsdag 9. april kl. 17.00	Københavns Bymuseum, Vesterbrogade 59, København V	Rundvisning m.m.	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/ Sokkelund

Sogn Herred Amt

er et uundværligt opslagsværk for alle slægtsforskere.

Her får du styr på, i hvilket herred og amt et givet sogn ligger, og du får et nemt overblik over, hvilke sogne der grænser op til det.

Bogen er forsynet med kort over alle danske amter med angivelse af herreder og sogne og en introduktion til den administrative opdeling i Danmark gennem tiderne.

Desuden er der historiske sognekort over Færøerne, Grønland, Dansk Vestindien, Holsten, Sydslesvig, Dithmarsken og Lauenburg.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og medlemspris er 99 kr.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt følgende møder for bestyrelsen.

Den 12.-13. januar 2013
Den 13. april 2013
Den 4.-5. maj 2013

Alle møder finder sted i Odense.

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud
– især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplag fra de seneste to årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2011 sælges samlet for 70 kr.
Slægt & Data – hele årgang 2010 sælges samlet for 70 kr., p.t. 4 sæt tilbage.
Bogen Sogn Herred Amt sælges for 99 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Gunnar Larsen
ekspedition@dis-danmark.dk
Tlf. 61 27 91 05
Telefonen er åben for ekspedition:
Tirsdag kl. 14-18 - ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. cd'erne med Slægt & Data og Postadressebogen.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer.

DIS-Danmarks bestyrelse

Susanne Fuglsang Formand. Højbakkevej 3, 2640 Hedehusene. Tlf. 46 13 60 01	fuglsang@dis-danmark.dk
Henning Karlby Næstformand. Rylevej 2, Bro, 5464 Brenderup. Tlf. 64 44 28 08	karlby@dis-danmark.dk
Knud Haaning Andersen Kasserer. Rugvænget 73, 7400 Herning. Tlf. 51 80 92 36	haaning@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Redaktør + DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 64 64 51 06	tobiasen@dis-danmark.dk
Morten Hovedskov Nielsen Fuglekildevej 12, 5690 Tommerup. Tlf. 64 75 10 59	nielsen@dis-danmark.dk
Michael Dupont Stenager 216, st.th, 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52	dupont@dis-danmark.dk
Poul Wachmann Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 44 65 02 45	wachmann@dis-danmark.dk
Jørgen Kristensen Markskellet 130, 4300 Holbæk. Tlf. 57 64 61 22	kristensen@dis-danmark.dk
Gitte Christensen Rebæk Søpark 2, 622, 2650 Hvidovre. Tlf. 51 60 44 32	christensen@dis-danmark.dk
Arne Christiansen Suppleant, AO-repr. Langelinie 34 C, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 31 34	christiansen@dis-danmark.dk
Kirsten Andersen Suppleant, Gjelstensåsen 125, 3650 Ølstykke. Tlf. 47 17 75 78	andersen@dis-danmark.dk
Bodil Grove Christensen Suppleant, Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 97 47 28 87	grove@dis-danmark.dk

Folketællingen 1880 er fuldtallig

Folketællingskage:
Hvad er mere oplagt, end en kage pyntet med en side fra en folketælling?
© Peter Wodskou

8. november var der reception i Rigsarkivets smukke Harsdorffsal i anledning af, at folketællingen fra 1880 er færdigindtastet, og at det er 20 år siden, at de første folketællinger blev indtastet. De to begivenheder blev fejret med taler af rigsarkivar Asbjørn Hellum og kulturminister Uffe Elbæk. Den flittigste indtaster, Lotte Brændegaard Hvid, og den flittigste korrekturlæser, Erik G. Andersen, som begge har produceret mere end 1 million poster, blev hædret. Det samme blev Nanna Flor fra Statens Arkiver for hendes arbejde med den administrative del af projektet.

I anledning af receptionen var der produceret en lille film, som kan ses på Youtube: http://www.youtube.com/watch?v=u4SR4EqnhiY&. Med den vil Statens Arkiver og Dansk Demografisk Databases brugere sige tak for de frivilliges bidrag.

Dansk Demografisk Database blev i sin tid etableret via et samarbejde mellem DIS-Danmark og Dansk Data Arkiv.

954 personer har indtastet folketællinger til gavn for landets øvrige slægtsforskere. Før folketællingerne blev digitaliseret og lagt på ArkivalierOnline, var det Dansk Demografisk Database slægtsforskerne tyede til, når de ville se folketællinger, og det ikke lå lige for at tage på arkiv og se dem der. Og til trods for, at originalkilderne nu er nemt tilgængelige, benyttes ddd.dda.dk stadig i vidt omfang.

I de første år måtte man købe cd-rommer, hvis man ville søge i de indtastede folketællinger, men fra 1996, blev det muligt at søge på internettet – på den side, som i stadig benyttes i dag, som en uundværlig indgangsvinkel til de originale kilder. Ddd.dda.dks søgemuligheder giver dig mulighed for at finde din ane, og herved hurtigere og nemmere finde frem til, hvor i originalkilden du kan finde oplysningerne, så du ikke skal bladre dig igennem nær så mange sider, før du finder den rigtige person.

Denne artikels forfatter fulgte jævnligt med i, hvad der nu var blevet lagt ud på ddd.dda.dk. I begyndelsen føltes det, som om det gik meget langsomt med at få indtastet folketællinger i mine områder, men alt godt kommer til den, som venter, Nu er ikke blot folketællingen fra 1880 indtastet, men også dem fra 1787, 1801, 1834, 1840, 1845 og 1850. Det kan vi takke en lang række indtastere og korrekturlæsere for. Ud over disse folketællinger er mange sogne komplette frem til 1930, så der er mange muligheder for at finde sine aner og anden familie i databasen med mere end 15 millioner poster, og for lokalhistorikeren er den heller ikke til at komme uden om.

Arbejdet kunne ikke være blevet udført af en enkelt eller nogle få ildsjæle. Databasens styrke er dens bredde i både tid og geografi, og derfor er alle bidrag (både få og mange indtastninger) værdifulde i den samlede database.

Dansk Demografisk Database er et enestående projekt, som viser, hvad man kan opnå over tid og ved fælles hjælp. I dag kaldes det crowd-sourcing, når frivillige laver f.eks. et indtastningsprojekt, dengang var det 'bare' noget, man gjorde, fordi man vidste, at det skabte værdi for én selv og andre.

Det er derfor helt på sin plads at hylde indtasterne og korrekturlæserne for deres store indsats. Tillykke til os alle med den komplette 1880-folketælling og tak for de første 20 år. Tak til alle indtastere og korrekturlæsere: vi kunne ikke have undværet én eneste af jer.

Gitte Christensen

Lagkage 20 lys: Erik G. Andersen, Nanna Flor, Asbjørn Hellum, Hans Jørgen Marker, Lotte Brændegaard Hvid og Uffe Elbæk beundrer kagen. © Poul Wachmann